

1 2 . K O N G R E S P S I H O T E R A P E U T A S R B I J E

Psihoterapija i
čovečnost

—
Zbornik rezimea
—

27-30. oktobar 2022.

S A V E Z D R U Š T A V A P S I H O T E R A P E U T A S R B I J E

Napomena: Sadržaj rezimea je prenet u obliku u kom je autor dostavio tekst. Organizatori kongresa nisu naknadno vršili lekturu i korekturu rezimea.

Izdavači:

Savez društava psihoterapeuta Srbije, Beograd
Psihopolis institut, Novi Sad

Urednik:

Zoran Milivojević

Redakcija:

- Akademik (SKAIN) *prof. dr Gordana Dedić*, neuropsihijatar, psihoterapeut, Klinika za psihijatriju Vojnomedicinska akademija, Beograd – predsednik Naučnog odbora kongresa.
- *Dr Zoran Milivojević*, psihoterapeut, predsednik Saveza društava psihoterapeuta Srbije, predsednik kongresa.
- *Prof. dr Nevena Čalovska-Hercog*, neuropsihijatar, psihoterapeut, Fakultet za medije i komunikacije, Departman za psihologiju, Univerzitet Singidunum, Beograd.
- *Prof. Vesna Petrović*, psiholog, psihoterapeut, Fakultet za pravne i poslovne studije "Dr Lazar Vrkatić" Univerziteta Union u Beogradu.
- *Prof. dr Snežana Milenković*, psiholog, psihoterapeut, Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Univerzitet u Novom Sadu.
- *Prof. dr Tatjana Vukosavljević-Gvozden*, psiholog, psihoterapeut, Odeljenje za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu
- *Prim. dr Zoran Đurić*, psihijatar, psihoterapeut, Klinika za psihijatrijske bolesti „Dr Laza Lazarević“, Beograd.
- *Prof. dr Tatjana Milivojević*, filozof, psihoterapeut, Visoka škola socijalnog rada, Beograd

Dizajn i prelom:

Zoran Živančević

ISBN 978-86-6423-092-6

Elektronsko izdanje, 2022.

U DRUGOJ DEKADI 21. VEKA SE CEO SVET SUOČIO za globalnom pandemijom koja je ostavila posledice na mentalno zdravlje naših klijenata, ali i na živote naših psihoterapeuta koji radimo sa njima. Taman kada se strah od kovida stišao, stižu pretnje o mogućem dolasku novih bolesti, strah od globalnog zagrevanja, globalne svetske finansijske krize, mogućeg širenja rata sa ukrajinske teritorije... Strah je ovladao svim oblastima ljudskog života. Kako preživeti sledeću zimu bez energenata, novca, hrane? Preti li nam i strah od pada vrednosti svetskih valuta? Da li je bitkoin zamena za novac? Kako primena novih tehnologija utiče na ponašanje ljudi? Koliki je uticaj medija na ponašanje ljudi?

Ljudi su uplašeni od političkih i ekonomskih promena, žive u svetu koji se polarizuje na istok i zapad. Sve se to može prepoznati u radu sa našim klijentima kod kojih primećujemo promene u ponašanju. Kako se naši klijenti prilagođavaju na ove promene? Da li ima čovečnosti u ljudima ili ljudi postaju okrenuti sebi i potrebi da prežive promene koje se dešavaju u njihovom okruženju?

Tema 12. kongresa psihoterapeuta Srbije se upravo bavi temama post-kovid situacije, temi odnosa psihoterapije i rata, novim tehnologijama.

Psihoterapeuti iz Srbije, ali i iz inostranstva će pokušati da odgovore na različite aktuelne teme. Kroz plenarna predavanja, usmena saopštenja, radionice, simpozijume i okrugle stolove, biće prilika da psihoterapeuti razmene iskustva u radu sa svojim klijentima.

Kao i prethodnih godina, zaslužnom pojedincu, bice dodeljena i tradicionalna nagrada "dr Vladeta Jerotić" za doprinos u psihoterapiji, koja se ove godine dodeljuje peti put.

Predsednik naučnog odbora
Prof dr Gordana Dedić

Plenarna predavanja

POLARIZACIJA U PERIODU DRUŠTVENE KRIZE I MENTALNO ZDRAVLJE

Aleksandra Đurić

Beogradska Akademija poslovnih i umetničkih strukovnih studija
TAUS, Balkanska Asocijacija za Transakcionu analizu, Psihoresurs savetovalište

PLENARNO PREDAVANJE

Polarizacija može biti odbrambena reakcija na stres koji se tom prilikom javlja. U situaciji društvene krize, pripadnost određenoj grupi tj. “strani” može osobi kratkoročno pružiti doživljaj kontrole, pripadanja i psihološke sigurnosti. Dugoročno, problem je što polarizacija kreira crno-beli, rigidni način razmišljanja, osećanja i ponašanja, što dovodi do diskauntovanja tj. otpisivanja realnosti, a samim tim i do diskauntivanja tj kontaminiranja Odraslih informacija adekvatnih za rešavanje problema u sada-i-ovde. Važno je skrenuti pažnju na strukturu ličnosti (strukturalna analiza drugog reda), jer pri polarizaciji dolazi do patologije ego stanja. U Transakcionoj analizi, Kontaminacija Odraslog, pored dominacije i isključenja, predstavlja patologiju ego stanja. U kontaminaciji sadržaji iz Roditeljskog ego stanja i sadržaji iz Deteta, asimiluju se u sadržaj Odraslog i kontaminiraju mišljenje, osećanje i ponašanje, na osnovu informacija u sadašnjosti. Da bi osoba izbegla crno-belu, rigidnu poziciju u tumačenju realnosti i otpisivanje, posebno u situaciji stresa, dobro bi bilo obratiti pažnju na ego stanja i potencijalnu patologiju koja se može javiti, kao i na terapijski proces Dekontaminacije Odraslog ego stanja.

Ključne reči: polarizacija, kriza, zdravlje, kontaminacija, struktura, dekontaminacija

LIČNOST ADOLESCENTNOG PSIHOTERAPEUTA

Prim. dr Ivan Ilić

psihijatar i psihoanalitički psihoterapeut

PLENARNO PREDAVANJE

Ličnost psihoterapeuta predstavlja jedan od najznačajnijih terapijskih činioca koji daje esencijalni doprinos terapijskoj uspešnosti. Ova činjenica posebno je naglašena u adolescentnoj psihoterapiji gde su i očekivanja od terapeuta od suštinske važnosti, kako u njegovim personalnim tako i profesionalnim karakteristikama.

Da bi se ovaj značaj razumeo, neophodno je poći od adolescentnog perioda, koji možemo karakterisati kao adolescentni proces niza dešavanja koja individuu iz perioda detinjstva uvode u svet odraslih. Specifičnosti ovog perioda utiču na psihoterapiju ove populacije koja takodje ima svoje specifičnosti u odnosu, kako na dečju psihoterapiju, tako i na psihoterapiju odraslih.

Rad, nakon uvodnog razmatranja o toku i dešavanjima u adolescenciji, određuje one karakteristike psihoterapije adolescenata koje čine njen komparativni specifikum prema utvrđenim principiima psihoterapijskog rada (pri čemu je apostrofirani psihodinamski pristup, kao neophodan u sagledavanju adolescencije). Posebno je fokusirana ličnost terapeuta, neophodna edukativna usmerenost, kao i njegove opšte i posebne karakteristike koje su potrebne da bi odgovorio zahtevnom procesu psihoterapije adolescenta.

PSIHOTERAPIJA U USLOVIMA HIBRIDNOG RATOVANJA: UPRAVLJANJE ORGANIZACIONOM KRIZOM NA PRIMERU EVROPSKE ASOCIJACIJE ZA TRANSAKCIONU ANALIZU

Kristina Brajović Car

PLENARNO PREDAVANJE

Može li psihoterapijska struka da zadrži neutralnost i koje su konsekvence takvih nastojanja na nivou pojedinca ili organizacije? Evropska asocijacija za Transakcionu analizu u periodu između marta i jula meseca 2022. godine suočila se sa potrebom da zauzme aktivnu ulogu u intenzivnoj internoj debati između svojih članova o tome kakav stav treba zauzeti u odnosu na članove koji dolaze iz Rusije. U okviru plenarnog predavanja podelićemo sa učesnicima neposredno iskustvo i etičke dileme iz perspektive članova upravnog odbora EATA i pozvati kolege da razmene svoja razmišljanja, dileme i lična iskustva iz kliničke prakse i odnosa sa matičnim evropskim udruženjima. Humanistička paradigma, sadržana još uvek u većini koncepata TA, posebno je bila izazvana tokom ovog internog procesa. Upravni odbor evropske asocijacije našao se u situaciji da svoj stav temelji na ad hoc rekonstrukciji i reinterpretaciji pojedinih ključnih koncepata. Umesto proskriptivne, kontrolišuće i sankcionišuće uloge koja je pozivana i očekivana od strane šireg članstva (dominantno ego stanje Roditelj) predstavnici asocijacije biraju da zauzmu edukativnu, supervizijsku, pa čak i psihoterapijsku ulogu u svojim delovanjima (dominantno ego stanje Odrasli). Rezultat ovih turbulentnih diskusija i susreta je razvoj dve konstruktivne organizacijske strategije. Jedna je podizanje online platforme za psihosocijalnu pomoć u vidu kratkih stručnih intervencija u krizi, uključujući sve nivoe članstva, edukante, psihoterapeute i supervizore koji su se nalazili na

obe strane, kao pružaoci i korisnici stručne pomoći. Drugi rezultat je dopuna etičkog kodeksa i sastavljanje zajedničkog saopštenja o misiji delovanja evropskog i internacionalnog udruženja za transakcionu analizu u skladu sa novonastalom situacijom. Uočena je diskrepanca u odnosu na misiju organizacije, postavljaju pre više od 40 godina, i savremenih izazova i problema koji ne ostavljaju prostor za otpisivanje šireg socijalnog konteksta i dubokih kulturoloških razlika, a koje se neizostavno odražavaju na tumačenje i praktičnu primenu ključnih teorijskih koncepata i terapijskih tehnika.

ULOGA PSIHOTERAPIJE U ATOMIZOVANOM DRUŠTVU

Milan Damjanac

PLENARNO PREDAVANJE

Premalo se piše i govori o ulozi psihoterapije u različitim društvenim i ekonomskim kontekstima. Kulturološki i politički kontekst određuju ulogu terapije, kao i mogućnosti intervencije samog terapeuta. Gubitak kontakta medju ljudima i forsiranje individualističkog modela življenja doveo je do atomizacije društva, povećane usamljenosti i potrage za srećom. Prićaćemo o posledicama ovih promena, pošto one utiču na promenu terapijske uloge danas, značenja bliskosti u terapijskom kontekstu, kao i očekivanjima i strukturi klijenata koji dolaze na psihoterapiju. Psihoterapeut se nalazi u izazovnoj ali i opasnoj poziciji popravljča društva preko rada sa klijentima za koje ne može biti siguran koliko je problem samo u njihovoj percepciji stvarnosti.

POGLED KROZ KALEIDOSKOP - RAD SA LGBTQ KLIJENTIMA IZ PERSPEKTIVE SISTEMSKE PORODIČNE TERAPIJE

Sofija Mastelica Stokuća

sistemski porodični terapeut AST, Centar za edukaciju, privatna praksa

PLENARNO PREDAVANJE

Život u 21. veku je, pored brojnih, vidljivih izazova sa kojima se suočavamo, doneo i jedan koji se potihom ušunjao u skoro sve naše odnose – imperativ sreće. Priče koje smo slušali dok smo odrastali su se najčešće odnosile na važnost toga da budemo dobri ljudi. Priče koje danas živimo se oslanjaju na važnost toga da budemo srećni i zauzimamo se za sebe. Međutim, kako da nadjemo sreću, zauzmemo se za sebe i budemo svoji, kada ponekad to što jesmo nije dovoljno? Kada društvena stigma ograničava bitan deo celokupnog identiteta?

Porodični terapeuti jasno razumeju različite koncepte porodice i koliko se, posebno u današnje vreme, ideja porodice menja. Rad sa LGBTQ klijentima iziskuje od terapeuta široko razumevanje intimne ideje o osećanju pripadnosti, sigurnosti i privrženosti u kontekstu višeznačnih porodičnih odnosa.

U terapijskom susretu sa LGBTQ klijentima, kroz istraživanje individualnog narativa i dominantnog emocionalnog diskursa, porodični terapeuti mogu ponuditi siguran prostor za ko-kreiranje novih, alternativnih priča. U potrazi za jedinstvenim ishodima i relacionim obrascima pružanja ohrabrenja i podrške klijenata, otvaramo vrata za eksploraciju atačment stilova i različitih načina bliskosti u rekonstrukciji preferiranog narativa. Pozicija socijalnog konstrukcionizma pomaže nam da uvažimo kulturalni i socijalni milje LGBTQ klijenata, njihov set vrednosti, uloga i očekivanja, kao i transgeneracijska iskustva. Takođe, konstantna pozicija samorefleksivnosti i etičkog promišljanja omogućava preispitivanje vlastitih stavova i predrasuda

terapeuta, čak i kroz prizmu potencijalnog rada sa tajnama i gubicima, bez ugrožavanja terapijskog saveza. Na taj način, zajednički gledajući kroz kaleidoskop, terapijski proces i odnos mogu biti lekoviti za klijente.

Ključne reči: sistemska porodična terapija, LGBTQ klijenti

FROM TRAUMA TO CONNECTION: LEARNING TO LIVE RELATIONALLY

Terry Real

PLENARNO PREDAVANJE

When we feel safe, we tend to stay seated in our Wise Adult selves, prefrontal cortex - the part of us that can stop, think, and choose. But perceived danger shuts down the higher functioning of our brains, leading to repetitive, unhelpful, automatic responses.

Therapists can actively teach Relational Mindfulness, helping clients cultivate the capacity to shift out of our reflexive automatic responses, formed in childhood, to mature, skilled behaviors. The cure for trauma is intimacy. Relational Life Therapists use current relationships as the crucible for transformation. We do deep trauma work in the presence of the partner.

Radionice

ENCOUNTERS, SUSRETI U SADASNJEM SVETU, SA KIME MOZEMO DA POSTIGNEMO AUTENTICNI SUSRET. MORENO "KO ĆE PREŽIVETI"

Dušan Potkonjak, Sanja Životić

Goodmayes Hospital NHS London associated
specialist in psychiatry, KBC Dr "D. Mišović",

RADIONICA

Svaki susret ima autentični intuitivni spontani deo, mogućnost da stvarno doživimo drugu ličnost (Tele po Morenu). Ali u svakom susretu ima i deo transfera. U terapiji radimo da se poveća autentičnost susreta sada i ovde, da sagledamo i smanjimo transfer. Da kako je Salivan pisao smanjimo parataksičnu distorziju (PD). Jer nekada izgradimo krući model ponašanje i šemu gradjenja odnosa sa većinom drugih za nas važnim ličnostima. PD je šira od pojma transfera. Na ovo utiču naši atačementi. To zavisi od naših predizpozicija, temperamenta, razvoja, uticaja važnih drugih, ali i od kulture sveta u kome živimo, makro grupe, makrokosmosa i od naše mikro grupe ljudi oko nas, mikrokosmosa. Terapijska grupa može da postane naš pozitívni mikrokosmos. Koliko sadašnji svet destrukcija, kriza društva, ekonomska kriza, manipulacija, rat, pandemija ... utiče nas lični mikro svet, kvalitet života i naše interpersonalne odnose. I na odnose sada i ovde u terapijskoj grupi i sada u zoom radionici. Kako se kriza sadašnjeg sveta odražava na gradjenje dobre terapijske grupne kulture: dobronamernost, uzajamno poštovanje, dobra volja za iskrenom komunikacijom, sloboda da učestvujemo koliko nam odgovara. Da je grupa i dovoljno sigurna i da nema destrukcije. Koliko se sada i ovde ima sigurnosti i otvorenosti da damo i primimo iskreni fid bek. Koliko u grupi ima potencijala za interpersonalno učenje.

Jalom, Moreno Fuks, Salivan i drugi su pisali da imamo tendenciju da u sadašnjoj grupi ponovimo ponašanje iz ranijih, za nas važnih grupa, porodica, škola... U grupnoj terapiji postoji mogućnost da dođemo do pozitivne rekapitulizacije ranijih važnih grupnih odnosa. Jalom piše da terapijska grupa nije koktel parti, nije poslovna grupa ni organizacija, ni politička ni religiozna, ni vojna grupa. U terapijskoj grupi, u psihodramskoj grupi imamo mogućnost da se sretnemo sa ljudima, da istražimo mogućnost autentičnog susreta sada i ovde. Moreno je to nazvao Tele.. Takodje na nas utiču naši važni raniji susreti i odnosi, naši atačmenti. Kakvi su naši unutrašnji objektni odnosi, Subjektivno sećanje na odnose sa za nas važnim drugim ličnostima. Kao da u odnosu na spoljni svet imamo našu subjektivnu grupu ličnosti u glavi, naš unutrašnji svet. Koliko u našem unutrašnjem svetu ima splittinga, shizoparanoide i depresivne pozicije. I koliko to deluje na naše sadašnje odnose.

Postoji mogućnost da koliko je moguće u psihodramskoj grupi eksternalizujemo naš unutrašnji svet, da za nas važne ličnosti izvedemo na psihodramsku scenu. Za te važne ličnosti izabraćemo članove grupe da ih igraju i menjaćemo uloge sa njima. Da na psihodramskoj sceni konkretno postavimo delove sadašnjeg sveta, ekonsku i društvenu krizu, rat. Kao i da eventualno na sceni, ako imamo postavimo naš sačuvani ali ugrožen kvalitet života i dobre odnose. Ovo će biti drugačije u uslovima zoom grupe u odnosu na psihodramsku grupu uživo.

U ovoj zoom grupi istražićemo naše susrete, individualne i grupne potrebe. Pratićemo proces grupe. Pratićemo egzistencijalne faktore u realnosti našeg mikro i makro sveta: tragične konflikte, destrukciju, rat, kriza ekonomije i slobode, pandemija. Pad kvaliteta života, siromastvo, nasilje, zastrašivanje, manipulacije, ucene, dezinformacije i propaganda u medijima, nepravde. Kako to deluje na nas i naše odnose. Da li gubimo poverenje u sebe i druge i u mnoge vrednosti Da li postajemo više sumnjičavi i verujemo da je sve namešteno da nas moćni kontrolišu i postajemo paralizovani stereotipni i idemo ka naučenoj bespomoćnosti.

Koliko je moguće da u sadašnjoj realnosti ostvarimo našu oazu i kvalitet naših odnosa. Moreno je pisao u "Ko će preživeti" ("Who shall survive") da bi grupna terapija mogla da unapredi ceo svet. Pisao je o vitalnosti, spontanosti kreativnosti, mogućnosti kvaliteta interpersonalnih odnosa. Da postoje i egzistencijalni faktori : naš život je ograničen, naša tela su krhka, starimo, ima mnogo nepravdi, stvaramo atačmente da bi ih izgubili. Ali izgleda da postoji neka vitalnost u ljudskoj prirodi. Mi nastavljamo da istražujemo život. Tragamo za važnim uzajamnim kvalitetnim interpersonalnim odnosima. Naša potreba za slobodom, da razvijemo naše talente i idemo ka samoaktuelizaciji. Da povećamo spontanost i kreativnost, istražujemo nova kvalitetnija ponašanja, nove slobodnije uloge. U psihodramskoj grupi uživo nesto od ovoga bi konkretno otelotvorili postavili na psihodramskoj sceni i pratili bi razvoj scene, potrebe protagoniste i grupe. Povremeno bi zamenili uloge sa drugima. Srešćemo se na ovoj zoom grupi i istražićemo zajedno koliko je moguće.

Ključne reči: Encounter, Tele, Transfer, parataksična distorzija, Interpersonalno učenje, Egzistencijalni faktori, Moreno "Ko će preživeti"

DA LI NARCISTIČKI PARTNERI VOLE I NA KOJI NAČIN?

Gordana Nikić
Univerzitet Singidunum

RADIONICA

Ljubav sa narcističkim partnerom je u psihoterapijskoj literaturi dosta obrađivana tema. Na ovoj radionici razmotrićemo pitanja da li narcisi vole i na koji način, šta za njih znači ljubav, zašto im je važno da im se drugi dive. Pričaćemo o tome da im nedostaje iskustvo realne ljubavi, brige za tuđu dobrobit, uvažavanje partnerovih potreba, prevazilaženje različitosti, konflikata, neslaganja i dosade, svega onoga što čini jedan realan odnos. Biće reči o tome kako narcisi brinu o sopstvenim interesima. O tome zašto im je važno da im se drugi dive, da izbegavaju kritiku, da im služe i da ih prate, da uvek budu tu za njih. Bezuslovno i nesebično. Dok je tako, narcisi su zadovoljni u ljubavi.

Pričaćemo o ljubavi, besu, očaju i nadama njihovih partnera. O razlozima zašto ostaju u takvim odnosima. O klijentima koji su preživeli 20 godina na emotivnoj oskudici, vredjanju i zanimarivanju. I o tome koje sve strategije koristimo u psihoterapiji da im pomognemo da se trgnu, probude i da izadje iz takvog odnosa.

Ključne reči: narcistički partneri, ljubav, bes, očaj, izneverena očekivanja

POSTOJI LI ARHETIP PSIHOTERAPEUTA (razmatranje kroz arhetipsku simboliku velike arkane tarota)

Prim. Dr Ivan Ilić

psihijatar i psihoanalitički psihoterapeut

RADIONICA

Radionica ima za cilj da ustanovi simboličku analogiju uloge i funkcije psihoterapeuta sa arhetipskim i metaforičkim značenjima pojedinih karata iz velike arkane Tarota. Psihoterapeuti u praktičnom, edukativnom i iskustvenom smislu prolaze kroz izvesnu evoluciju u svojoj profesionalnoj delatnosti i uvek funkcionišu na nekom od određenih nivoa sopstvenog profesionalnog razvoja. Radionica prezentuje tri nivoa funkcionisanja terapeuta, korespondentnih sa simbolikom arhetipova velike arkane tarota. Ideja predavanja je i da se odrede ovi ključni momenti i povežu sa elementima psihoterapijskog procesa, čija realizacija spada u domen odgovornosti psihoterapeuta.

Sam psihoterapijski proces takodje ima sopstvenu evoluciju, kako tekuću tako i prospektivnu, o čemu će takodje biti reči.

Ključne reči: arhetip, psihoterapeut, tarot simbolika

MENTALNA STABILNOST TERAPEUTA/POMAGAČA U NESTABILNOM OKRUŽENJU

Jelena Marković

Centar za razvoj i radost

RADIONICA

Uticaj izazova i negativnih faktora na stabilnost i blagostanje pojedinca su brojni: izazovi na ličnom, porodičnom, profesionalnom, društvenom nivou. Dugotrajna izloženost toksičnom stresu, nesigurnost, nedostatak informacija, gubitak kontrole u COVID i post-Covid periodu, dovela je do brojnih izazova koji utiču na sve aspekte mentalnog zdravlja i stabilnosti. Uloga profesionalaca koji pružaju podršku drugima se u nestabilnom okruženju usložnjava i može uticati na emotivno sagorevanje. Zato je ključno da osim pružanja sveobuhvatne podrške drugima, kao pomagači budemo u kontaktu sa sopstvenim procesima i faktorima koji mogu da nam pomognu u procesu samo-regulacije, razvoju rezilijentnosti i aktiviranju pozitivnih resursa.

Ključne reči: prisutnost i svesnost, unutrašnji kapaciteti i aktiviranje resursa

PLESNA TERAPIJA I PRINCIPIJELNA UVJERENJA

Marija Boljević

RADIONICA

Psihoterapija pokretom i plesom predstavlja psihoterapijsku upotrebu kretanja, na osnovu pretpostavke o međusobnoj povezanosti tijela i uma i ljekovite moći plesa.

Tok terapije obuhvata: zagrijavanje, razradu i pozdravljanje. Koch (2017) je izdvojio pet mehanizama klastera kroz koje djeluju kreativne umjetničke terapije, koje se takodje primjenjuju u plesnoj terapiji i plesu: hedonizam (zadovoljstvo i igra, orijentacija bez cilja), estetsko iskustvo (doživljavanje ljepote, jedinstva tijelo-um, jedinstva s partnerom), neverbalno stvaranje značenja (komunikacija, izražavanje i regulacija emocija), enaktivan prelazni prostor (doživljavanje aktivnosti, posredovanje, samoeфикаsnost) i stvaranje (generativnost, produktivnost).

Ples pomaže da se opusti mozak, smanji stres i poboljšaju društveni kontakti. Aktiviranje hipokampusa povećava proizvodnju mijelina (zaštitnog sloja masti koji okružuje vaše moždane ćelije) i neurotrofnog faktora iz mozga (BDNF – takodje poznat kao ‘pokon za vaš mozak’).

Radionica je osmišljena tako da polaznike uvede u svijet terapije plesom, a pravimo vezu između principijelnih uvjerenja i plesnih pokreta. Učesnici će imati prilike da saznaju o samom toku terapijskog procesa i iskustveno prodju kroz interesantnu vježbu, koja im može donijeti nove spoznaje.

Ključne reči: ples, pokret, principijelna uvjerenja, plesna terapija, terapija pokretom, smanjenje stresa

PSIHOTERAPIJA I TRAGANJE ZA SMISLOM

Milan Damjanac

RADIONICA

Smisao života nije nešto o čemu se govori dovoljno na samoj terapiji, a tema je koja oblikuje terapijski rad danas. Klijenti dolaze na terapiju u potrazi za bliskošću i razumevanjem, tražeći neretko prijatelja, a ne terapeuta. Pokušaćemo da pokažemo kakva je potrebna promena samog terapeuta kako bi odgovorio na potrebe današnje terapijske prakse, narastajuće samoće i usamljenosti i diskonekcije među ljudima. Terapija se ubrzano menja i postaje izazov za same terapeute. Razmotrićemo koncepte individuacije, usamljenosti, samoće i bliskoosti koje potpuno menjaju terapijsku praksu u 21.veku. Pitanje smisla je nešto na šta može biti odgovoreno samo ukoliko se dekonstruiše sama kulturološka pozicija zapadnog čoveka u 21.veku.

Ključne reči: smisao, bliskost, pripadanje, usamljenost, samoća, kultura

LJUBAV, SREĆA I IDENTITET

Milan Damjanac

RADIONICA

Ljubav i sreća predstavljaju način na koji razumemo naše osnovne načine povezivanja sa drugima i smisao svog života. Pokušaćemo da dekonstruišemo konstrukt ljubavi i odustva ljubavi, značenje tog konstrukta u kulturi u kojoj pripadamo i efekte tog značenja na

medjuljudske odnose, kao i samu terapijsku praksu. Pitanje sreće je nešto što ćemo takodje dotaći i pokušati da pokažemo da sama terapija može delovati otrežnjujuće po klijenta, ali samo ukoliko se i sam terapeut suoči sa značenjima ljubavi i sreće i načinu na koji ova dva konstrukta oblikuju našu ličnost. Ove teme su sržne baš zato što je identitet satkan od odnosa, i zato je pitanje razumevanja ljubavi i sreće preteće i vrlo važno za samu terapijsku praksu.

Ključne reči: ljubav, sreća, identitet, terapija, bliskost, pripadanje

SUPERVIZIJA I METODA SISTEMSKIH KONSTELACIJA BERTA HELINGERA

Milan Nikolić

Geštalt akademija

RADIONICA

Supervizija rada sa klijentima je pre svega pitanje profesionalne odgovornosti svakog psihoterapeuta pojedinačno. Biti čovečan u našem narodu često asocira na “čojstvo i junašto”. I dok junaci drugog brane kad ih neko napada, biti čovečan poziva nas da druge branimo od nas samih. Supervizija je jedan od snažnih alata kojima se držimo čojstva u susretanju sa klijentima.

Nije retko da supervizor bude neko ko bazično pripada modalitetu različtom od našeg. U ovakvim situacijama često je potrebno prevazići teorijsko-metodološke, pojmovne i druge različitosti tako da se veliki broj terepeuta ipak opredeljuje da u supeviziji ostane u okvirima svog osnovnog modalitea. Ovakva praksa podržava udobnost – biti svoj na svojem, biti medju onima sa sličnim mišljenjem i oslobadjanja izazova različitosti.

U nameri da ponudim izazov za sve nas, da iskoračujemo van svoje zone komfora, još pre kovida, cilj radionice je bio da uživo, na kongresu prikazem snagu iskustva koju donosi metoda sistemskih konstelacija Bertan Helingera. Medjutim, praksa je pokazala da ovaj metod veoma dobro funkcioniše i u kontekstu online rada.

Metoda sistemskih konstelacija Berta Helingera pre svega je problemski orijentisana, gleda i traga za rešenjem. Ova metoda je nada-sve fenomenološka, bavi se očiglednim i nema potrebu za interpretacijom. Za rad je potreban minimalan broj informacija, samo činjenice. Ova metoda je sistemska, usmerena je na ugledavanje dinamika između elemenata koji čine sistem npr. porodični sistem klijenta, odnos klijenta i terapeuta, odnos klijenta i terapeute i dr. U potpunosti je orijentisana ka pokretima u polju i stoga za ovaj metod nema značaja iz kog psihoterapeutskog pravca dolazi terapeuta koji postavlja pitanje, a informacije koje dodju iz polja pogodne su za upotrebu bilo kom teorijsko-metodološkom okviru.

Iskustva terapeuta koji koriste ovaj metod i za supervizijska pitanja upućuje na to da je od posebnog značaja u situacijama “zastoja” u terpijskom radu, u situacijama kada je fenomenologija klijenta opterećena mnogobrojnim upletenostima iz ličnog, porodičnog i šireg polja, u situacijama kada terapeut kaže “vise ne znam šta da uradim” itd.

Ključne reči: supervizija, Sistemske konstelacije, Geštalt, Bert Helinger

INTERNA PSIHODRAMA: COVID-19 – OKIDAČ ZA TRAUMU ILI ZA ČOVEČNOST?

Tamara Čavić-Djurić

Psihijatrijska ordinacija "Psihoterapija Dr DJurić"

RADIONICA

Susret sa Covid-19 je metafora za strah, bespomoćnost, gubitak, konačnost...

Pandemija Covid-19 predstavljala je iskustvo promene i neizvesnosti, ali i bliskosti, solidarnosti, kao i rasta, sazrevanja i trijumfa čovečnosti.

Tokom protekle tri godine pandemije, izolacija od društva i bliskih ljudi pokretala je paralelno procese (re)traumatizacije i osnaživanja.

Radionica će pokušati da iskustveno rasvetli mehanizme reagovanja grupe i pojedinca u susretu sa globalnom pretnjom nepoznatom bolešću.

U daljem toku će biti demonstrirana interna psihodrama tj. psihodramski rad jedan-na-jedan

Ključne reči (maksimalno 6 ključnih reči): covid-19, psihodrama, grupa, trauma, čovečnost.

Okrugli sto

RAZVOJ PSIHOTERAPIJE U REGIONU

Moderator:

N.Čalovska Hercog

Učesnici:

Vesna Petrovic, Srbija,

Irena Bezic, Hrvatska

Armina Cerkić, BiH

Natka Pachoska, Sev.Makedonija

Milica Belada, Crna Gora

Miran Mozina, Slovenija

OKRUGLI STO

Istaknuti psihoterapeuti prezentuju aktuelnu psihoterapijsku praksu u zemljama u regionu, u kojima žive i rade, u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Severnoj Makedoniji, Crnoj Gori i Srbiji. Osvrnuće se na izazove u praksi, treninfu, supeviziji, odnosu stručne i laičke javnosti prema psihoterapiji, zakonskim okvirima, mogućnostima međusobnog osnaživanja i saradnje.

Ključne reči: psihoterapija, razvoj, saradnja

KOJA LI JE TAJNA DOBRE SUPERVIZIJE?

OKRUGI STO

Moderator:

Prof. dr Sanja Djurdjević

Visoka škola socijalnog rada

Učesnici:

Prof. Dr Kristina Brajović Car

Fakultet za medije i komunikacije,

Prim. Dr Zoran Djurić,

Centar za psihoterapijske studije

Prof. Dr Vesna Dukanac

Visoka škola socijalnog rada

Odgovornost koju nosi psihoterapijski rad podrazumeva neophodnost budne pažnje temi supervizije psihoterapeuta praktičara. Tema okruglog stola je struktuisana oko sledećih pitanja:

- koji kriterijumi identifikuju dobrog supervizora, šta znači „dobar supervizor“,
- po kojim kriterijumima supervizirani biraju svoje supervizore, da li supervizirani intuitivno biraju supervizore koji bi zadovolji njihove potrebe,
- kakav uticaj ima teorijski model na izbor supervizora,
- koja je motivacija psihoterapeuta da postane supervizor,
- supervizija je obavezna tokom edukacije, a koliko je dostupna u praksi nakon završene edukacije,
- primeri dobre prakse u superviziji.

Ključne reči: supervizija, psihoterapijski modalitet, psihoterapijska praksa

PROGANJANJE (STALKING) OD STRANE KLIJENTA I SAMOZAŠTITA PSIHOTERAPEUTA

Tatjana Milivojević, Milena Marković

Visoka škola socijalnog rada, Psihopolis institut

OKRUGLI STO

Učesnici okruglog stola: Tatjana Milivojević, Milena Marković, Zoran DJurić, Nevena Čalovska Hercog, Darka Krsmanović, Vesna Dukanać, Vesna Petrović

Psihoterapeuti, u svom profesionalnom svojstvu, dužni su da, pored stručnog znanja, oličavaju vrednosti, norme, stavove i ponašanja objedinjene u etičkom kodeksu profesije. Znanje i etika „priskaču“ u pomoć i u neizbežnim trenucima kad psihoterapeut ima neka negativna osećanja, unutrašnje reakcije, kontratransferna osećanja u odnosu na klijenta. Psihoterapeut je obučen da se svesno suoči sa takvim osećanjima, da ih preradi sam ili uz pomoć svog supervizora ili psihoterapeuta, da ih prevazidje, a ako proces ide u dobrom pravcu, i da oseti promenu u svom osećajnom stavu prema „teškim“ klijentima. Drugim rečima, profesionalni identitet psihoterapeuta utemeljen je, uokviren i podržan supstancijalnim odlikama humanosti.

S druge strane, psihoterapijski rad, a naročito faze rada koje podrazumevaju novo roditeljovanje (reparenting) i rad sa dubokim, „dečjim“ delovima ličnosti klijenta, mogu provocirati snažne transferne reakcije klijenta. Što je nečije rano detinjstvo bilo ugroženije i traumatičnije, a ego stanje Odrasli kontaminiranije i slabije, to je transfer snažniji, što u pojedinim slučajevima (naročito kod kompleksnijih poremećaja ličnosti ili teže psihopatologije) može da se otrgne kontroli, pretvarajući se u proganjanje psihoterapeuta - kršenje granica odnosa, sve do direktnog ugrožavanja bezbednosti psihoterapeuta.

Na okruglom stolu biće diskutovana ova tema, kao i načini samozaštite psihoterapeuta i biti predstavljeni prikazi ilustrativnih slučajeva iz prakse.

Ključne reči: proganjanje, psihoterapeut, samozaštita, unutrašnji konflikt, samopreispitivanje, etika

Simpozijum

PSIHOTERAPIJA IZMEDJU DVA SVETA TEORIJSKA RAZMATRANJA I ISKUSTVA INTEGRATIVNIH ART PSIHOTERAPEUTA

Moderator: Prof. dr Snežana Milenković

SIMPOZIJUM

Sva dosadašnja otkrića psihologije, posebno psihoterapije, sledeći delfijski savet: “Upoznaj samoga sebe” dragocena su i, neosporno, potrebna čoveku. Neophodnost ove istine, potekle od grčkih filozofa (Sokrata) postoji trajno u čoveku – tragaocu za istinom u svim kulturama i religijama sveta. Prema Jungu, ona je prisutna u dubinama psihe svakog pojedinca. Potraga za smislom je danas utoliko potrebna u svetu koji je suočen sa svim vrstama izazova iz repertoara Frojdovog Tanatosa koji prete uništenju života i nestanku ljudskog roda sa planete Zemlje. Jedan francuski publicista i filozof (Anatol Frans) davno je izrekao svoju misao upozorenja: “Ako 21. vek ne bude vek duhovnosti, neće ga ni biti”. Danas je od presudne važnosti uspostavljanje duhovnosti kao puta koji vodi preporodu ljudi, ali i preporodu psihoterapije koja kao profesija ima za cilj uspostavljanje opšteg blagostanja – ne samo materijalnog, nego posebno duševnog i duhovnog. Ideal kome se teži jeste ostvarenje etike ljubavi i čovekoljublja, humanosti koja još nije zaživela. Međutim, pored navedenih (tradicionalnih), suočeni smo i sa drugim i drugačijim vrednostima (Klaus Švab, Juval Harari), tzv. ‘globalističkom etikom’ novog svetovnog poretka koja zagovara stvaranje nove istorije. Namera njenih kreatora i zagovornika je da promene prirodnu suštinu čoveka polazeći od želje da se produži život ili čak dobije besmrtnost. Njihovo zalaganje, u tom smislu, ide ka tome da ćemo uskoro imati mogućnost da redizajniramo svoja tela i mozak, bilo putem genetskog inženjeringa, bilo direktnim povezivanjem mozga sa kompjuterima, ili stvaranjem potpuno neorganskih entiteta, veštačke inteligencije.

Ove tehnologije napreduju vrtoglavom brzinom. I tu nije kraj. Pristup relevantnim tehnologijama imaće samo predstavnici najviše kaste koji pretenduju da (o)vladaju svetom ('zlatna milijarda') i, možda, oni koji će biti spremni da plate ogromne sume novca za produženje života ili besmrtnost. Ovde problem postaje još ozbiljniji, jer su globalisti spremni da brišu čitave države i narode (teorija eugenike). To može doneti svetu samo bol i uništenje.

Kakva je budućnost psihoterapije između ova dva sveta vrednosti: jednog tradicionalnog, humanističkog (za koji se psihoterapija zalaže od svojih početaka) i drugog, globalističkog, orvelovskog? Odluka je na nama psihoterapeutima i našoj spremnosti da se odlučimo i zauzmemo solidarnom, združenom akcijom za čovekoljubivi svet – svet istine, ljubavi i pravde. Onaj tradicionalni, na čijim principima je psihoterapija i nastala. Baš kao što stoji u Bibliji: preporuka je da mi psihoterapeuti nastavimo naš put vere, nade i ljubavi, imajući na umu da je ljubav „najveća među njima“ (1 Kor. 13.13).

IAP je integrativni pristup koji se fokusira na obuhvatno sagledavanje čoveka i bavi se integralnim zdravljem i radom na njegovom unapređenju na svim nivoima (telo, duša i duh), kako individualno tako i kolektivno, u skladu sa integralnom psihološkom teorijom Kena Wilbera, koga nazivaju još i 'Ajnštajnom studije svesti' našeg doba. Takođe, IAP pristup je u bliskoj vezi i sa razvojnom teorijom Roberta Kegan, profesora sa Harvarda, koji se bavi razvojem odraslih, a ništa manje važna je i teorija razvoja koju zastupa IAP pristup. Psihološki nivo rada u psihoterapiji je rad na materijalu iz Senke i oslobađanju svih onih uslovljenosti koje potiču iz prošlosti pojedinca, a koje predstavlja ju prepreku njegovom daljem razvoju, dok duhovni nivo rada obuhvata rad na pozitivnim vrednostima koje ne uključuju samo 'mene' ili 'nas', već 'sve nas' (univerzalne, 'world-centric values'). Krećemo se u našem razvoju od 'slobode od' ka 'slobodi za' (From), afirmaciji naših univerzalnih ljudskih vrednosti. Bavimo se istraživanjem slobode i razvoja na sva tri nivoa: fizičkom (telesnom), emocionalnom (psihološkom) i duhovnom (ne i religioznom) nivou.

Istraživanja su od posebnog značaja za razvoj naše profesije, tačnije za razvoj psihoterapije kao nezavisne profesije, upravo zato da bi se pokazalo da ona vredi, tj. da daje validne rezultate u praksi, te na taj način može da stekne veći legitimitet nezavisne naučne discipline i veći i neophodan ugled u društvu. Zato smo u okviru našeg simpozijuma dali istraživanjima (teorijskim i empirijskim) prednost koju i zaslužuju.

Voditelj i učesnik: Prof. dr Snežana Milenković

1. **Snežana Milenković:** Psihoterapija između dva sveta
2. **Vesna Andjelić Nikolendžić:** Čovekoljublje u srpskim i engleskim narodnim izrekama i poslovicama
3. **Julija Vukašinović:** Istraživanje veze između telesnih simptoma i psiholoških faktora kroz tehnike integrativne art psihoterapije
4. **Marija Adžić:** Razumijevanje potrebe djeteta i dugaćiji pristupi vaspitanju djece predškolskog uzrasta
5. **Marijana Temunović:** Psihoterapija i čovečnost u teatru (filmske) umetnosti
6. **Marija Radojlović:** Integrativne art terapijske metode u tretmanu anksioznosti i napada panike

ČOVEKOLJUBLJE U SRPSKIM I ENGLISKIM NARODNIM IZREKAMA I POSLOVICAMA

Vesna Andjelić Nikolendžić

Kriminalističko policijski univerzitet, Beograd

USMENO SAOPŠTENJE

Polazeći od saznanja da vrednosno neutralna psihoterapija ne može postojati jer i terapeut i klijent, ali i modalitet za koji je terapeut opredeljen i kvalifikovan u proces psihoterapije unose inherentne vrednosti, stavove i ideologije, ovaj rad se fokusira na učešće arhetipskog u identitetu terapeuta. Kultura u kojoj se formiramo neizbežno postaje integralni deo naše ličnosti, našeg identiteta. Naše stavove i životna stremljenja u velikoj meri predodređuje etos u okviru koga smo ponikli i stasavali. Pokušaćemo da uporedimo poglede na čovekoljublje koji se sreću u srpskim i engleskim narodnim izrekama i poslovicama kao sažetim jezičkim iskazima koji su vekovima prenosili esenciju saznanja mnogih generacija i životnu mudrost proisteklu iz iskustva. Očuvanje etosa može biti veoma zahtevan posao u turbulentnim tokovima istorije, te stoga veliku zahvalnost dugujemo pojedincima koji su dali najveći doprinos. U srpskoj kulturi, to je pre svega Vuk Stefanović Karadžić, dok su u engleskoj kulturi od zaborava poslovice čuvali Ričard Taverner, Džon Hejvud i Džon Florio. Velika književna dela takodje su tokom vekova postala izvori mudrih izreka, a nesumnjivo je značajan broj nastao i pod uticajem Biblije.

Ključne reči: etos, identitet, psihoterapija, arhetip, narodna mudrost

ISTRAŽIVANJE VEZE IZMEDJU TELESNIH SIMPTOMA I PSIHOLOŠKIH FAKTORA KROZ TEHNIKE INTEGRATIVNE ART PSIHOTERAPIJE

Julija Vukašinić

USMENO SAOPŠTENJE

Integrativna art psihoterapija zastupa stav da je svaka osoba jedna celina, integralna struktura tela, psihe i duha. To gledište je centralna komponenta i psihosomatike, oblasti koja proučava neraskidivu povezanost između telesnih simptoma i psihosocijalnih faktora. Svaki simptom ima psihološku priču u pozadini, te predstavlja putokaz ka temama u životu ljudi koje pozivaju da im se posveti pažnja i da budu istražene. Najbolji način za to je putem psihoterapije.

Ovaj rad govori o važnosti primene psihoterapije u tretmanu psihosomatskih tegoba, ističući neophodnost holističkog pristupa, i kroz primere iz prakse prikazuje na koji način su tehnike integrativne art psihoterapije primenjene za otkrivanje povezanosti između telesnih simptoma, njihove uloge i značenja, i psiholoških faktora koji su u vezi sa njihovim nastankom, razvojem i razrešenjem.

Ključne reči: telesni simptomi, psihološki faktori, psihosomatika, integrativna art psihoterapija, holistički pristup

RAZUMIJEVANJE POTREBA DJETETA I DRUGAČIJI PRISTUPI U VASPITANJU DJECE PREDŠKOLSKOG UZRASTA

Marija Adžić

Integrativni porodični Centar – Podgorica

USMENO SAOPŠTENJE

Posljednjih godina, pa i decenija, suočeni smo sa različitim koncepcijama vaspitanja usmjerenih na djecu predškolskog uzrasta. Sve je više dostupnih teorija, kako na internetu, tako i u psihoterapijskim modalitetima putem edukacija za roditelje, školama roditeljstva. U savremenim koncepcijama, koje su odgovor na autoritarni stil vaspitanja, iz želje ili potrebe da se isti prevlada, u praksi, sve više dolazi do ambivalencije kod roditelja. Ambivalencija proizilazi iz potrebe da se stvori odnos koji neće da ugrožava mišljenje i razvoj svih domena djeteta, a sve više ide u pravcu permisivnog vaspitanja, strahova kod roditelja i nedoumica.

Permisivnost, odnosno popustljivost predstavlja drugu stranu autoritarnog modela, postavljenog na taj način da ugrožava razvoj djeteta iz drugog aspekta, a iz najbolje želje da se izadje iz suprotnog autoritarnog dugozastupljenog obrasca vaspitanja.

Postavlja se pitanje, kako onda to najbolje činiti? Kako uspostavi ti odnos u kojem je zastupljen autoritet, gdje je potrebna i poželjna hijerarhija odnosa roditelj - dijete, gdje se djetetu jasno stavlja do znanja da iza svake poruke koju mu roditelj šalje stoji potreba da se o njemu brine autentično? Kako brigu usmjeriti adekvatno i na pravi način? Koji je put do „idealnog roditeljstva” (ukoliko se uopšte na taj način može definisati) ili idealnog pristupa? Kako postavljati granice, šta je uopšte rad na granicama? Kako razumijevati prirodu i kapacitet djeteta? U kom periodu i na koji način dijete razumije stvarnost, te kako dijete posmatra roditelja i na koji način je ka njemu usmjereno?

Odgovore na ova pitanja, te prikaz mnogih prisutnih koncepcija vaspitanja, pružićemo u ovom radu uz kratke prikaze studija slučaja iz prakse korišćenjem metoda Integrativne art psihoterapije.

Ključne reči: vaspitanje djece, koncepcije vaspitanja, autoritet, autoritarnost, permisivnost u vaspitanju

PSIHOTERAPIJA I ČOVEČNOST U TEATRU FILMSKE UMETNOSTI

Marijana Temunović

Dom učenika srednjih škola Subotica

USMENO SAOPŠTENJE

Psihoterapija je proces dolaženja do samog sebe, a umetnost je inspirativno putovanje kojim se stiže do autentičnosti. Do nadraščanja sebe, što je ujedno i put čovečnosti. Put prevazilaženja sebe, radi vraćanja sebi.

Umetničko delo, koje nas na izuzetno dirljiv način poziva pravim ljudskim, neprolaznim i istinski humanim vrednostima, svemu onome što čini čovečnost, jeste filmsko ostvarenje Piter Vira „Društvo mrtvih pesnika“ (1989). Poetična ekranizovana priča je emotivni „Carpe diem“ manifest. Poziv na odvažnost i stvaralačko delovanje. Misliti svojom glavom, iskoristiti dan i suprotstaviti se kreativnišću prolaznosti života, osvojiti slobodu izražavanja i mišljenja, biti svoj. Učiniti svoj život posebnim! A upravo je to cilj i art terapije, da čovek postane stvaralac, kreator samog sebe, „kormilar na sopstvenom brodu“, a ne žrtva okolnosti koje od njega čine kreaturu. „Ispijanje života do srži“ kako to profesor Kiting naziva, je „put kojim se redje ide“, ali je to pravac življenja bez žaljenja i put čovečnosti.

Ključne reči: psihoterapija, čovečnost, umetnost, film, put

INTEGRATIVNE ART TERAPIJSKE METODE U TRETMANU ANKSIOZNOSTI I NAPADA PANIKE

Marija Radojlović

USMENO SAOPŠTENJE

Pre 2020. mentalni poremećaji su bili vodeći uzroci zdravstvenih tegoba, u čemu su najveći doprinos dali depresija i anksioznost. U toku prve godine kovid-19 pandemije globalna prevalenca depresije i anksioznosti se povećava za 25%.

Anksioznost se ispoljava na telesnom, kognitivnom i emocionalnom nivou, tako da se osobama koje pate od nje smanjuje kvalitet života ili normalno funkcionisanje. Integrativna art psihoterapija, radi ne samo na simptomima anksioznosti već i na njenim uzrocima. Koriste se raznovrsne metode i tehnike različitih modaliteta, kreiraju se i nove prilagodjene datoj osobi, kao što se u obzir uzima i više teorijskih modela nastanka anksioznosti.

Klijent se upoznaje sa funkcionisanjem anksioznih simptoma i predstavljaju mu se načini na koje se simptomi mogu prekinuti. Crtež ili fotografije su od velike pomoći prilikom definisanja problema, nesvesnih procesa, kao i terapijskog cilja. Ti umetnički mediji ubrzavaju prevazilaženje otpora i komunikacije terapeuta i klijenta. Na terapiji se anksioznost osluškuje, šta ona poručuje klijentu, koja iracionalna uverenja je klijent usvojio, od koga ili zbog čega. Nakon što se klijent postepeno osnažuje preko različitih tehnika koje uključuju prigodne domaće zadatke, vizualizacije, empatiju i sl. i uvodi u to da može percipirati i svoje operacionalizovano željeno stanje, rad se odvija i sa Roditeljem i Detetom. Takodje se ispituju i eventualne dobiti ostajanja sa simptomatologijom. Klijent se od samog početka osnažuje da preuzima odgovornost i da sebe neguje. Terapeut podstiče

kreativnost tako da klijent može kreativno rešavati svoje probleme i prigriliti Dete u sebi.

Ključne reči: integrativna art psihoterapija, metode, tehnike, anksioznost, napadi panike

SEKUNDARNI EMOCIONALNI POREMEĆAJ IZ UGLA KBT-A

*Nikola Petrović, Ivana Peruničić Mladenović, Lara Dobrković,
Emilija Jeremić, Teodora Marković, Vanja Katić*

Filozofski fakultet u Beogradu, REBT edukanti

Sekundarni emocionalni problem je problem koji osoba može imati oko svog problema, na primer biti ljuta na sebe zato što je depresivna. REBT je prva KBT psihoterapija koja je isticala da je važno raditi na ovim sekundarnim problemima, pošto oni mogu da ometaju rešavanje primarnih emocionalnih problema. Kasnije su i druge varijante KBT-a kao što su dijalektičko bihejvioralna terapija, terapija usmerena na saosećanje ili terapija prihvatanjem i posvećenošću počele da se bave sekundarnim emocionalnim problemima. Na ovom simpozijumu biće reči o tome kako su različite KBT škole pristupale sekundarnim emocionalnim problemima i kako su ih rešavali.

Ključne reči: KBT, sekundarni emocionalni problem, različite perspektive

SHEMA TERAPIJA – PSIHOTERAPIJA I ČOVEČNOST

Moderator: Prof. dr Tijana Mirović

Psihološko savetovalište Mozaik

Centar za shema terapiju Beograd

U otvaranju simpozijuma, napravićemo uvod u izlaganja koja slede i kako je sve to povezano sa temom kongresa odnosno sa pogledom na čovečnost iz ugla psihoterapijskog pristupa kakav je shema terapija. Kroz ostala izlaganja prikazaćemo kako shema terapija konceptualizuje i radi sa različitim grupama ljudi, odnosno kako tretira čoveka i čovečnost u kontekstu mentalnog zdravlja, rada sa decom i adolescentima, parovima i grupom. Na kraju ćemo prikazati kako se shema terapija primenjuje u kontekstu bolesti zavisnosti i tema u vezi sa telom.

Raduje nas što ćemo i ove godine imati učesnike iz nekoliko zemalja iz regiona (Severne Makedonije, Crne Gore, Hrvatske i Srbije).

Ključne reči: individualna i grupna shema terapija, deca i adolescenti, parovi, bolesti zavisnosti, estetska hirurgija.

Prilažemo i spisak tema i imena kolega koji bi izlagali:

1. **Elisaveta Sekulovska** - Rane Adaptivne sheme
2. **Milorad Nedeljković** - Primena shema terapije u radu sa parovima
3. **Marica Stijepović** - Primena šema terapije u radu sa decom i adolescentima
4. **Karolina Vereš i Ksenija Roganović** - Evaluacija iskustava grupne shema terapije
5. **Jovanka Lalović** - Primena ST u radu sa bolestima zavisnosti
6. **Tamara Kopf** - Psihopatologija ljepote- shema dilema estetske kirurgije

RANE ADAPTIVNE SCHEME

Elisaveta Sekulovska

Privatno savetovalište, Severna Makedonija

USMENO SAOPŠTENJE

Schema terapija je efikasan psihoterapijski pristup za rad sa klijentima sa različitim simptomima i poteškoćama. U schema terapiji fokus je stavljen na rane maladaptivne sheme, ali se vrlo rano pokazalo da ima i prostora i potrebe da se konceptualizuju i istraže i rane adaptivne sheme, odnosno obrasci koji se stvaraju kada su naše bazične psihološke potrebe zadovoljene. Tako je inicijalno definisano 18 Ranih adaptivnih shema za koje se smatralo da nastaju na osnovu iskustva zadovoljenih potreba od strane roditelja ili staratelja. Kasnije su Luis i saradnici (Louis et al., 2018) uradili istraživanje koje je potvrdilo postojanje 14 pozitivnih adaptivnih shema.

Cilj ovog rada je da predstavi rane adaptivne sheme. Na početku prezentacije ćemo objasniti šta su Rane adaptivne sheme i kako su one povezane sa bazičnim emocionalnim potrebama. Potom, ćemo napraviti paralelu između ranih adaptivnih i ranih maladaptivnih shema, da bismo završili sa razmatranjem toga kako bi ovi koncepti mogli da se koriste u radu sa klijentima, ali i u prevenciji za razvoj veština dovoljno dobrog roditeljstva.

Ključne reči: individualna schema terapija, rane adaptivne sheme, dovoljno dobro roditeljstvo

PRIMENA SHEMA TERAPIJE U RADU SA PAROVIMA

Milorad Nedeljković

Psihološko savetovalište Mozaik

USMENO SAOPŠTENJE

Cilj ovog rada je da prikaže primenu shema terapije (ST) u radu sa parovima. ST u radu sa parovima primenjuje specifične terapijske strategije sa ciljem menjanja rigidnih obrazaca interakcije i emocionalnih odgovora parova. Ovaj pristup ima za cilj menjanje obrazaca interakcije koji dovode do zaglavljivanja u vezi dajući efikasne nove strategije koje pomažu paru da umanje stres i konflikt tako što će jedno drugome zadovoljiti bazične emocionalne potrebe. ST u radu sa parovima daje strukturisan, sistematičan način povezivanja dubljih emocionalnih tema i životnih obrazaca sa sadašnjom dinamikom para.

Ključne reči: shema terapija, partnerska terapija, sheme, modovi, koping stilovi

PRIMENA SHEMA TERAPIJE U RADU SA DECOM I ADOLESCENTIMA

Marica Stijepović

Centar za socijalni rad Podgorica

USMENO SAOPŠTENJE

Terapija sa decom i adolescentima nužno podrazumeva određene razlike u odnosu na rad sa odraslima; tako je i u šema terapiji. Ključan koncept je koncept šema modova, koji se razlikuje od rada sa šema-
ma, efikasniji je u terapiji sa decom i lakše objašnjiv sa stanovišta dečjeg razvoja. Loose, Graaf i Zarbock (2013) navode da je bazični element šema terapije sa decom i adolescentima fokusiranje na konstelaciju modova kod deteta i aktivaciju šema i modova kod roditelja. Gradjenje odnosa sa klijentom ostaje jedan od najvažnijih elemenata terapije, a važno je i gradjenje odnosa sa roditeljem/starateljem. Suština terapije je sagledati nezadovoljene potrebe koje stoje u osnovi simptoma. Rad sa šema modovima odvija se kroz igru i kreativne tehnike, a radi se i na prenošenju ovih iskustava na svakodnevni život. Sa starijom decom koriste se i domaći zadaci, fleš kartice i bihevioralni eksperimenti, paralelno sa "šema koučingom" za roditelje. Ovim pristupom postižu se promene na dubljem nivou, a ne samo prosto uklanjanje simptoma, i zato je tako dragocen i za roditelje i za decu.

Ključne reči: shema terapija; deca i adolescenti; shema modovi

EVALUACIJA ISKUSTAVA GRUPNE SHEMA TERAPIJE

Karolina Vörös, Ksenija Roganović

Centar za lični razvoj Spektrum

USMENO SAOPŠTENJE

U okviru ovog izlaganja predstavimo iskustva druge shema terapijske grupe u Srbiji, iz više uglova: doživljaja članova grupe sa posebnim osvrtom na njihove sheme i modove; našeg kao koterapeutskog para, i utisaka individualnih terapeuta sa kojima su klijenti grupe radili za vreme trajanja grupe. Osvrnućemo se na dostignuća i benefite ove grupe, propuste i šta smo iz njih naučile, kao i naše dalje planove.

Ključne reči: grupna psihoterapija, shema terapija, evaluacija

PRIMENA ST U RADU SA BOLESTIMA ZAVISNOSTI

Jovanka Lalović

Centar za adolescenciju i adikcije

USMENO SAOPŠTENJE

Simptom zloupotrebe ili zavisnosti od PAS pojavljuje se kao proizvod sistema u disfunkcionalnim porodicama. Zavisnici najčešće imaju razvijene šeme napuštanja, emotivne deprivacije, socijalne izolacije, defektnosti, a modalitet koji koriste je izbegavajući. Negujući bolest zavisnosti oni beže od realnosti sa kojom se teško suočavaju. Međutim kako su šeme i modaliteti odgovorni za nastanak bolesti zavi-

snosti, tako su odgovorni i za održavanje iste. Zbog kompleksnosti bolesti zavisnosti, neophodno je oprezno koristiti Shema terapiju u rehabilitaciji zavisnika. U ovom radu pokušaću da predstavim proces rehabilitacije, kako i kada je najbolji trenutak da se uključi Shema terapija. Važno je reći da je apstinencija preduslov za rad.

Ključne reči: bolesti zavisnosti, šeme, modaliteti, rehabilitacija

PSIHOPATOLOGIJA LJEPOTE – SHEMA DILEMA ESTETSKE KIRURGIJE

Tamara Kopf

Klinički bolnički centar Osijek

USMENO SAOPŠTENJE

U svijetu u kojem sociokulturalni standardi pozitivno potkrepljuju perfekcionističke stavove prema fizičkom izgledu popularnost i broj korisnika estetske plastične kirurgije u rapidnom je porastu. Prema izvješćima međunarodnog društva za estetsku plastičnu kirurgiju (ISAPS) prednjače zahtjevi za povećanjem grudi, liposukcijom, blefaroplastikom, rinoplastikom i abdominoplastikom. Paralelno navedenim podacima manje su poznate zabrinjavajuće statistike koje bilježe da polovica korisnika estetskih zahvata ispunjava kriterije za barem jedan psihički poremećaj pri čemu u konkretnoj populaciji od poremećaja s osi I nalazimo najveću prevalenciju tjelesnog dismorfnog poremećaja, poremećaja hranjenja i socijalnih fobija, dok s osi II najzastupljeniji narcisoidni i histrionski poremećaj ličnosti. Premda je veza između slike tijela pojedinca, nezadovoljstva istom i tendencije promjeni fizičkog izgleda kompleksna, istraživanja sustavno afir-

miraju zajednički nazivnik ove problematike u vidu snažne korelacije averzivnih iskustava u djetinjstvu, tjelesnog srama i podvrgavanja estetskoj kirurgiji. Pri tome se estetski zahvati dominantno tumače u svjetlu disfunkcionalnih strategija suočavanja s niskim samopoi-manjem, te u funkciji privlačenja socijalnog prihvaćanja. Neadaptivnost ovih coping modaliteta ogleda se u činjenici kako se među ovom populacijom opetovano bilježe nezadovoljstvo ishodima zahvata, sklonost repetitivnom podvrgavanju istima, pogoršanja na psihičkom planu, socijalna izolacija, veća sklonost agresivnim ispadi-ma i tužbama usmjerenim operaterima, te visoka frekvencija suicidalnih ideacija i pokušaja. Navedeno sugerira važnost pravovremene detekcije i tretmana rizičnih skupina korisnika estetske kirurgije. U svjetlu odabira adekvatnog psihoterapijskog pristupa postoji malen, ali znakovit broj istraživanja koja ukazuju na rane maladaptivne sheme i neadekvatne stilove privrženosti kao prediktore ozbiljnosti kliničke slike i nezadovoljstva postoperativnim rezultatima korisnika estetske kirurgije. Konačno, navedene studije potvrđuju efikasnost shema terapije u redukciji ruminacija o percipiranim tjelesnim nesavršenostima, poboljšanju tjelesnog samopoi-manja, smanjenju broja estetskih korekcija i povećanju zadovoljstva istima kod pacijenata s tjelesnom dismorfijom, poremećajima hranjenja i klastera B poremećaja ličnosti.

Ključne reči: estetska kirurgija, tjelesni dismorfni poremećaj, poremećaji ličnosti, shema modovi, psihoterapija

TRAUMA, ČOVEČNOST I PSIHOTERAPIJSKI ODNOS

Moderator: *Prof. dr Tijana Mirović*

Psihološko savetovalište Mozaik

Centar za shema terapiju Beograd

Trauma je tema koja je na brojne načine povezana sa konceptom „čovečnosti“. U uvodu ćemo prikazati na koje su sve načine ova dva pojma povezana i isprepletana, kao i šta je ono što u psihoterapiji traume nosi odrednicu „čovečnosti“. Nakon, tog kraćeg uvoda predstavimo kvalitativno istraživanje koje smo radili na temu psihoterapijskog odnosa u kontekstu traume. Naši ispitanici bili su ljudi sa traumatskim iskustvom (ukupno 310 ispitanika, 260 žena i 47 muškaraca) i psihoterapeuti i edukanti (ukupno 138 ispitanika, 120 žena i 16 muškaraca). Svi su odgovarali na pitanja u vezi sa traumatskim i psihoterapijskim iskustvom, očekivanjem od psihoterapije i psihoterapeuta odnosno, u slučaju kolega o radu sa traumom, znanjima koja koriste, izazovima sa kojima se sreću i sl. Najveći broj pitanja bio je posvećen temi odnosa klijent-psihoterapeut.

Kroz pet tematskih izlaganja prikazaćemo najvažnije rezultate i zaključke.

Prilažemo i spisak tema i imena kolega koji bi izlagali:

1. Uvod u temu i istraživanje
2. **dr Daniel Mešković** – Trauma i (ne)traženja psihoterapijske pomoći
3. **Marko Tomašević i Teodora Pavlović** – Šta je korisno i važno u radu sa traumatskim iskustvom iz ugla klijenta i terapeuta?
4. **mr Anesa Vilić** – Etički i drugi problemi u radu sa traumom
5. **dr Tijana Mirović** – Terapeut u radu sa traumatskim iskustvom

6. **Teodora Pavlović** – Rad na traumatskom iskustvu: Saveti i dileme iz ugla klijenata i terapeuta

Ključne reči: trauma, čovečnost, psihoterapija, psihoterapijski odnos, psihoterapeut

PSIHOTERAPIJSKI KLIJENT U TRAUMI – VRSTE TRAUMA I NAČINI NJIHOVOG REŠAVANJA

Daniel Mešković

Psihološko savetovalište Mozaik

USMENO SAOPŠTENJE

Tokom 2022. godine sprovedeno je on line miks kvantitativno-kvalitativno istraživanje na prigodnom uzorku od 310 ispitanika (263 ženskog i 43 muškog pola) koji su imali neku vrstu traumatskog iskustva. Cilj istraživanja je bio da se ispitaju vrste traumatskih iskustava, kao i neki aspekti psihoterapijskog procesa kao načina rešavanja trauma – od procesa traženja pomoći i odabira terapeuta, dužine trajanja terapijskog procesa, kao i aktuelnih iskustava u istom. Pored konkretnih saznanja koja mogu biti od praktične koristi u psihoterapijskoj praksi osoba sa traumom, ovo eksplorativno istraživanje je pokušalo da pruži doprinos i u rasvetljavanju nekih mogućih metodoloških smernica za dalje istraživačke aktivnosti u ovoj oblasti.

Ključne reči: trauma, psihoterapija, kvalitet terapijskog odnosa

ŠTA JE KORISNO I VAŽNO U RADU SA TRAUMATSKIM ISKUSTVOM IZ UGLA KLIJENTA I TERAPEUTA?

Marko Tomašević

Psihološko savetovalište Mozaik

USMENO SAOPŠTENJE

Psihološka trauma je tema koja je sve prisutnija u terapijskom radu, al i u javnom prostoru. Kako stručnjacima tako i opštoj populaciji sadržaji i resursi koji se bave ovom temom su sve dostupniji. Samim tim, stručnjaci su usmereni na dodatne edukacije kako bi se usavršili u radu sa traumatizovanim klijentima, a klijenti i korisnici usluga mentalnog zdravlja su sve više informisani o ulozi psihološke traume u problemima sa kojima se suočavaju, kao i o tome šta mogu da očekuju od psihoterapeuta u procesu rada na post traumatskim posledicama. Ovo usmeno saopštenje ima za cilj da uporedi perspektivu stručnjaka i klijenta po pitanju toga šta pomaže, a šta ne u terapiji posledica psihološke trauma, i prikaže u kojoj meri se ove dve perspektive preklapaju, a u kojoj razlikuju. Na osnovu istraživanja koje smo sprovedeli na 310 ispitanika iz opšte populacije i 138 ispitanika iz populacije psihoterapeuta prikazaćemo šta stručnjaci smatraju da je važno u radu sa traumatskim iskustvom, te u kojoj meri i na koji način unapređuju svoja znanja u ovoj oblasti, kao i šta klijenti smatraju važnim kompetencama stručnjaka u radu sa traumom.

Ključne reči: psihološka trauma, kompetentnost, potrebe klijenta, usavršavanje

ETIČKI I DRUGI PROBLEMI U RADU SA TRAUMOM

Anesa Vilić

Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu

USMENO SAOPŠTENJE

Mnogo važnije od same tehnike i modaliteta koja se koristi u psihoterapijskom radu je odnos koji terapeut izgradi sa klijentom. To je posebno važno kada govorimo o traumi. Rad sa klijentima koji imaju traumatska iskustva posebno je izazovan i zahtjeva potpunu posvećenost terapeuta, ali i dodatnu suptilnu osjetljivost na klijentove potrebe. Tako etičnost u radu terapeuta dolazi dodatno do izražaja, ali i pod dodatnom je analizom i procjenom samog klijenta. Klijenti sa traumatskim iskustvom imaju izraženu osjetljivost na različite promjene u dinamici. Ukoliko odaberu određenog stručnjaka da mu se povjere, važno je učiniti sve što je moguće da taj odnos bude profesionalan i etičan i da kroz usmjerenost na detalje i držanje granica stvaramo sigurnost iz koje klijent može ići u istraživanje. Ponekad je veoma teško pronaći riječi i opise za traumatska iskustva, teško je o tom strašnom iskustvu govoriti i kako vrijeme odmiče sve je teže tj. što je duži protek vremena od iskustva do razotkrivanja to je sve teže o tome govoriti jer izgrade se odbrane i mehanizmi koji omogućavaju da se funkcioniše u sadašnjosti. Kada klijenti odluče takva teška iskustva podijeliti sa stručnjakom, nerijetko po prvi put u životu, onda je važno da taj odnos bude ljekovito iskustvo. Kroz istraživanje koje je proveo tim Psihološkog savjetovaništva "Mozaik" došlo se do iznimno važnih uvida šta je klijentima, ali i terapeutima važno kod rada sa traumom. Ovaj rad će biti prilika da se naglasi važnost etičnog postupanja u radu sa traumom.

Ključne reči: trauma, etika, psihoterapija, psihoterapijski odnos, psihoterapeut.

TERAPEUT U RADU SA TRAUMATSKIM ISKUSTVOM

Prof. dr Tijana Mirović
Psihološko savetovalište Mozaik
Centar za shema terapiju Beograd

USMENO SAOPŠTENJE

U radu ćemo predstaviti deo rezultata kvalitativnog istraživanja koje je imalo za cilj da ispita psihoterapijski odnos u kontekstu traume. Deo koji će ovim radom biti prikazan odnosi se na odgovore koje su davali psihoterapeuti i edukanti (ukupno 138 ispitanika, 120 žena i 16 muškaraca). Neka od pitanja kojima ćemo se baviti su: Koliko psihoterapeuti rade na sebi i šta od toga dobijaju; da li i koliko koriste resurse; da li rade sa traumom i na koji način, te finalno kakve posledice po njih taj rad ostavlja.

Ključne reči: trauma, čovečnost, psihoterapija, psihoterapijski odnos, psihoterapeut.

SAVETI I PREPORUKE KLIJENATA I TERAPEUTA U RADA SA TRAUMOM

Teodora Pavlović
Psihološko savetovalište Mozaik

USMENO SAOPŠTENJE

U radu je predstavljeno istraživanje u kojem je ispitivano adresiranje traume u psihoterapijskom kontekstu. Istraživanje je sprovedeno

putem online upitnika koji je distribuiran psihoterapeutima (138) i klijentima (310). U ovom radu biće izložen deo istraživanja koji se odnosi na savete i preporuke koje su i terapeuti i klijenti davali s ciljem poboljšanja rada na traumatskim iskustvima. Terapeutima i klijentima zadan je isti set pitanja koja se tiču saveta kako bi psihoterapeuti trebalo da pristupe radu sa traumom kao i saveta osobama koje bi želela da otvore ova pitanja na ličnoj terapiji. Terapeutima su postavljena i dodatna pitanja koja se tiču saveta koje bi dali kolegama koje žele da rade na sopstvenoj traumi i koja pitanja bi želeli da postave nekome ko je preživeo traumu. Odgovori ispitanika su kvalitativno analizirani od strane pet nezavisnih ocenjivača. Rezultati kvalitativne analize pokazuju dosta podudarnosti u stavovima klijenata i terapeuta u vezi sa aspektima psihoterapijskog setinga na koje je potrebno obratiti pažnju u radu sa traumom. Obe populacije smatraju da bi terapeuti trebalo da imaju znanje i veštine, da obrate pažnju na specifične segmente odnosa sa klijentom i da rade na sebi. Specifični saveti upućeni klijentima koji žele da otvore ove teme tiču se podrške, motivacije, dodatne pomoći i odnosa prema sebi. Pitanja koja bi terapeuti želeli da postave nekome ko je preživeo traumu mogu se kategorisati na pitanja u vezi sa posledicama, pitanja u vezi sa terapijom i/ili podrškom generalno, pitanja u vezi sa resursima i pitanja u vezi sa pogledom na to iskustvo sada i nakon terapije. Dobijeni rezultati istraživanja daju jasan uvid u najznačajnije segmente psihoterapije na koje je potrebno obratiti pažnju u radu sa traumatizovanim klijentima.

Ključne reči: saveti i preporuke, rad sa traumom, klijenti, psihoterapeuti

ČOVEČNOST PSIHOTERAPEUTA U PSIHOTERAPIJI

Moderator: Bojana Obradović

1. **Tijana Mirović** - I psihoterapeut je čovek od krvi, mesa i traume
2. **Sladjana Djordjević** - Telo psihoterapeuta u psihoterapiji - briga o svom telu u psihoterapijskom procesu, kako i šta nas naše telo uči o nama, klijentima i terapijskom odnosu
3. **Mia Popić** - Autentičnost psihoterapeuta i psihoterapijski odnos
4. **Jelena Vidić** - Senka stigme u psihoterapijskom prostoru: psihološka bezbednost LGBT klijenata na psihoterapiji
5. **Anesa Vilić** - Narcizam u terapijskoj sobi - šta kad psihoterapija boli i ugrožava
6. **Jelena Marković** - Vrednosna neutralnost u radu sa klijentima

I PSIHOTERAPEUT JE ČOVEK OD KRVI, MESA I TRAUME

Prof. dr Tijana Mirović

Psihološko savetovalište Mozaik

Centar za shema terapiju Beograd

USMENO SAOPŠTENJE

U radu ćemo predstaviti iskustva iz supervizija i self-therapy radionica čiji je cilj, pomaganje psihoterapeutima da osveste, razumeju i tretiraju probleme koje imaju u radu sa klijentima i u životu. Prikazaćemo koji su to problemi, kao i zašto do njih dolazi koristeći postulate i koncepte iz shema terapije Džefrija Janga. Izlaganje ćemo završiti

sa nekoliko konkretnih preporuka za brigu o sebi, svom terapijskom selfu i „Unutrašnjem detetu“ – „Malom terapeutu“.

Ključne reči: čovečnost, psihoterapeut, trauma, self-therapy radionice.

TELO PSIHOTERAPEUTA U TERAPIJSKOM PROCESU

Sladjana Djordjević

TP Centar

USMENO SAOPŠTENJE

Tokom psihoterapijskog procesa mnogo toga se dešava na emotivnom, kognitivnom i fantazmatskom nivou, kako klijenta, tako i terapeuta. Medjutim, mnogo procesa dešava se i na relacionom i telesnom nivou, koji, ukoliko nisu svesni, mogu dovesti do disfunkcionalnosti u psihoterapijskom procesu. Zbog toga je važno da psihoterapeut može da osvesti i modulira svopstvene telesne, emocionalne i fantazmatske procese, kako bi održao jasnoću kognicije. Praćenje i modulacija telesnih procesa psihoterapeuta dešava se putem svesne interpesonalne empatije i balansiranja autonomnog nervnog sistema što vodi ka održavanju kognitivne jasnoće. Razumevanjem neurofiziološke osnove empatije, kao psihoterapeuti možemo naučiti da moduliramo i kanališemo sopstvene telesne i emotivne procese. Takodje, korišćenjem mindfulness tehnika možemo naučiti da pratimo pobudjenost svog (i klijentovog) autonomnog nervnog sistema i time produbimo psihoterapijski process, ali i preveniramo sagorevanje.

Ključne reči: telesna psihoterapija, somatski kontratransfer, hijerarhija utelovljenja

AUTENTIČNOST PSIHOTERAPEUTA I PSIHOTERAPIJSKI ODNOS

Mia Popić

USMENO SAOPŠTENJE

Većina praktičara je u toku svojih psihoterapijskih edukacija učila o značaju psihoterapijskog odnosa.

Medjutim, oprečna su mišljenja različitih škola o tome koliko psihoterapeut sme da bude svoj i autentičan u odnosu sa klijentom.

Često se pitamo koliko je dozvoljeno da budemo iskreni, da otkrivamo delove sebe, da budemo spontani i autentični u odnosu sa našim klijentima?

U ovom predavanju osvrnućemo se na sledeće teme:

- Šta znači autentičnost i koje su to osobine koje psihoterapeuta čine autentičnim?
- Kako autentičnost psihoterapeuta utiče na kvalitet terapijskog odnosa?
- Koja je uloga samootkrivanja u psihoterapiji i gde je granica?
- Kako da znamo da je naše samootkrivanje u najboljem interesu klijenta?
- Kakva je uloga ličnog rada u gradjenju autentičnog i etičnog terapijskog pristupa?

SENKA STIGME U PSIHOTERAPIJSKOM PROSTORU: PSIHOLŠKA BEZBEDNOST LGBT KLIJENATA NA PSIHOTERAPIJI

Jelena Vidić

Centar za shema terapiju Beograd

USMENO SAOPŠTENJE

LGBT osobe su jedna od najstigmatizovanijih grupa u našem društvu. Nažalost, manjak informacija i predrasude koji su uobičajeni među laicima nisu izuzetak ni u psihoterapijskom prostoru. Psihoterapeuti i psihoterapeutkinje, pogotovo ukoliko i sami nisu pripadnici manjinskih grupa ili nisu prošli dodatne obuke za rad s osobama iz marginalizovanih grupa, često nisu u potpunosti svesni različitih aspekata fizičke i psihološke nebezbednosti svojih LGBT klijenata i opterećenja koje to predstavlja za mentalno zdravlje. Pored predrasuda prema LGBT osobama karakterističnim za većinsko društvo, dodatnu prepreku predstavlja istorija višedecenijske psihopatologizacije seksualne i rodne različitosti, koja je i danas prisutna među jednim delom stručne zajednice koja se bavi mentalnim zdravljem, kao i manjak informacija o savremenim shvatanjima seksualne orijentacije i rodnog identiteta. Ovo izlaganje za cilj ima da mapira neke od mogućih teškoća u radu s LGBT klijentima i ponudi predloge za njihovo prevazilaženje.

Ključne reči: stigmatizacija, seksualna orijentacija, rodni identitet, psihološka bezbednost

NARCIZAM U TERAPIJSKOJ SOBI – ŠTA KADA PSIHOTERAPIJA BOLI I UGROŽAVA

Anesa Vilić – Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu

USMENO SAOPŠTENJE

Psihoterapeuti su ljudi koje prije svega krasi autentičnost, empatija i izražena želja za pomaganjem drugima. Tako bi barem trebalo biti. Neki stručnjaci odgovaraju tom poimanju terapeuta, ali neki nikako se ne ukllope u taj opis. Psihoterapeuti godine provedu u educiranju kroz različite oblike formalnog i neformalnog obrazovanja, te kroz različite vidove radionica, iskustvenih grupa i slično. Jedan od važnih segmenata usavršavanja terapeuta je i osobna terapija tokom, ali pogotovo nakon završetka edukacije za psihoterapeuta. Cilj osobne terapije je da osvijetlimo dijelove svoje ličnosti, integriramo osobne traume, radimo na uvjerenjima nametnutim u ranim godinama, zacijelimo sebe, ali i postanemo svjesni sebe kako bismo mogli biti tu za svoje klijente. Nerijetko stručnjaci koriste tu osobnu terapiju u krive svrhe bez istinskog rada na sebi, samo skupljajući sate kako bi formalno zadovoljili uslove edukacija. Neke edukacije niti ne propisuju obaveznu osobnu terapiju. Ukoliko stručnjak nije osvijestio svoje dijelove ličnosti, ukoliko nije spreman da bude autentičan u kontaktu, ukoliko nije osvijestio vlastitu nesavršenost, te važnost supervizije teško može izgraditi sigurno i ljekovito okruženje za svoje klijente. Neće biti u mogućnosti izgraditi adekvatan psihoterapijski savez, neće moći uspostaviti kvalitetan psihoterapijski odnos sa klijentom. Ukoliko nema razvijenu sposobnost samorefleksije i introspekcije teško će i uočiti problem, bez uočavanja problema teško će moći naći rješenja, a onda će se teško odlučivati i donositi te teme na superviziju. Nerijetko će kontratransferno odgovornost prebacivati na klijenta. Tokom razgovora o temi bit će podijeljena i neka osobna iskustva iz pozicije klijenta.

Ključne reči: psihoterapijski odnos, trauma, psihoterapeut, osobna terapija, etika

VREDNOSNA NEUTRALNOST U RADU SA KLIJENTIMA

Jelena Marković

Centar za razvoj i radost

USMENO SAOPŠTENJE

Jedno od važnih pitanja za terapijski proces je koliko smo kao terapeuti vrednosno neutralni u našem radu sa klijentima. Etički kodeks psihoterapeuta Srbije eksplicitno navodi da psihoterapeut ne sme dopustiti da se religiozni, nacionalni, rasni, političko-partijski ili društveni stavovi nadju na putu između njegove profesionalne dužnosti i njegovog klijenta, međutim, pitanja ličnih vrednosnih orijentacija su značajno šira i kompleksnija. Neka od ključnih pitanja su: Da li je moguća vrednosna neutralnost; Da li u terapijski proces unosimo ideje o tome kakav bi neko trebalo da bude ili tragamo za time kakav neko želi da postane, gde želi da stigne i kako da se oseća; Da li i koliko se rukovodimo ličnim vrednostima u radu i kako to utiče na terapijski proces?

Ključne reči: vrednosna neutralnost, lične vrednosti, dvostruka svesnost.

Usmena saopštenja

BITI POSLUŠAN DA BI SE DOBILA ČOVEČNOST (DA LI JE BITI POSLUŠAN I UDOVOLJITI DRUGIMA ISTI DRAJVER?)

Andjelka Kolarević – Psihijatrijska ordinacija "Kolarević"

USMENO SAOPŠTENJE

Koliko god radili na sebi, postoje delovi nas koji će da se nesvesno uključe u gubitničku Igru sa poznatim drugim ako su im poznate opasnosti. Na primer, umesto da odbijemo nešto ili nekog, mi ćemo to prihvatiti iako to nešto nije dobro za nas. Ne moramo nužno da to učinimo zbog straha od odbacivanja, već možda iz puke poslušnosti ako je to poznata osoba iz naše prošlosti.

Često prihvatamo na sebe nepotrebne obaveze i oko roditelja, dugogodišnjih partnera ili prijatelja, ako smo kao deca bili poslušni.

Kako dolazi do te poslušnosti?

Prevelikim zahtevom od roditelja koji od deteta očekuje da mu se ono povinuje u svakoj situaciji verbalnim ili fizičkim pretnjama sve do odbacivanja.

Može osoba da ima uvid i da se ponaša iz Odraslog i da nauči da kaže Ne u velikom broju situacija ali sa "starim" objektima uvek postoji šansa da popusti.

Ono što je dobro jeste da ako se predomisli, i reši da se suprostavi ili jednostavno kaže da nešto neće, dešavaju se takvi procesi koji mogu da budu u početku veoma intezivni, bolni, sa puno nesigurnosti, ali ipak se na kraju finalizuje sopstveno JA.

Ja bih tu poslušnost uvela kao šesti drajver u transakcionoj analizi, iako bi neko rekao da pripada tzv Please you drajveru, jer smatram da ljudi koji imaju drajver Udovolji drugima (Please you) nužno nisu poslušni niti ih samo anksioznost vodi.

Ključne reči: biti poslušan, udovoljiti, transakciona analiza

PRUŽANJE PSIHOLOŠKE PODRŠKE OBOLELIMA OD COVID-19 U ODNOSU NA STRESENO ISKUSTVO BOLNIČKOG LEČENJA, STRUKTURU LIČNOSTI I AKTUELNO EMOCIONALNO STANJE

Andrijana Vlačić, Goran Knežević

Privremena kovid bolnica „Karaburma“, Vojnomedicinska akademija
Odeljenje za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

USMENO SAOPŠTENJE

Uvod. Istraživanja ukazuju na vezu između stresa uzrokovanog koronavirusom SARS-COV-2 i negativnih indikatora mentalnog zdravlja. Takođe, reagovanje u stresnim situacijama snažno je povezano sa bazičnom strukturom ličnosti.

Cilj ovog rada je prezentovanje pružanja psihološke podrške obolelima od Covid-19 u odnosu na rezultate istraživanja sprovedenog u uslovima bolničkog lečenja. Predmet istraživanja je utvrđivanje povezanosti stresogenog iskustva i aktuelnih emocionalnih stanja depresivnosti, anksioznosti i stresa hospitalizovanih bolesnika obolelih od Covid-19. Izmerena je i bazična struktura ličnosti obolelih sa ciljem da se utvrdi njen moderatorski efekat na odnos između stresogenog iskustva bolničkog lečenja i negativnog afektiviteta.

Metod. Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa (The Depression Anxiety Stress Scales - DASS-21, autori: J.D. Henry i J.R. Crawford, 2005; Lovibond & Lovibond, 1995), Inventar ličnosti HEXACO (Brief HEXACO Inventory–BHI, autor: R.E de Vries, 2013) i Inventar ličnosti DELTA-10 Forma S (autori: G. Knežević et. al., 2017) popunilo je 267 obolelih od COVID-19, oba pola, starosti od 18 do 82 godine.

Rezultati pokazuju da određeni broj ispitanika ispoljava umerene nivoe depresivnosti (12.7%), anksioznosti (31.5%) i stresa (11.6%),

što ukazuje na potrebu za podrškom u cilju očuvanja mentalnog zdravlja. Varijable o somatskom statusu bolesnika, koje se odnose na informaciju o radiološkoj slici pluća i na informaciju o težini kliničke slike, povezane su sa anksioznim simptomima, ali ne i sa depresivnim simptomima i distresom.

Ustanovili smo da crta ličnosti dezintegracija moderira odnos između povratnih informacija o somatskom statusu pacijenata i anksioznosti. Dezintegracija moderira odnos između informacije o radiološkoj slici pluća i anksioznosti, kao i odnos između informacije o težini kliničke slike i anksioznosti.

Zaključak. Informacija o somatskom stanju zaraženih koronavirusom SARS-COV-2 povećava njihov nivo anksioznosti. Dispozicione karakteristike bolesnika obolelih od Covid-19 mogu povećati ili umanjiti ovaj uticaj. Ovakvi nalazi mogli bi biti značajni u pristupu pacijenatima tokom njihovog lečenja, odnosno prilikom pružanja psihološke podrške u uslovima aktuelne pandemije, kao i u situacijama budućih epidemija zaraznih bolesti.

Ključne reči: Covid-19, dezintegracija, anksioznost, hospitalizacija, psihološka podrška

EMPATIJA I NEUTRALNOST U PSIHOTERAPIJI PRAVOSLAVNIH KLIJENATA

Biljana Andjelković

Privatna psihoterapijska praksa; Pastirsko savetodavni centar Arhiepiskopije
beogradsko karlovačke Srpske pravoslavne crkve

USMENO SAOPŠTENJE

U radu razmatramo neutralnost i empatiju kao osnovno terapijsko oružje psihoanalitičke psihoterapije i grupne analize u situaciji kada se klijenti određuju kao pravoslavni hrišćani. Osnovna teza rada je da je terapeutu u radu sa pravoslavnim klijentima korisno da pozna je osnove pravoslavne vere i da ima pravoslavno duhovno iskustvo, a neophodno da posebnu pažnju obrati na empatiju i neutralnost. Nivoi dosegnute sposobnosti pravoslavinih klijenata za empatiju i neutralnost, koji se ispoljavaju u grupnom terapijskom procesu u odnosima među članovima grupe su pokazatelji njihovnog autentičnog pravoslavnog opredeljenja.

Metodologija rada je zasnovana na kazuističkim prikazima protokola individualne psihoanalitičke psihoterapije i grupne analize. Navešćemo granične terapijske situacije u kojima terapeut, iako koristi svoje teološka znanja, ostvaruje neutralan terapijski stav i omogućava klijentima da vide meru svoje unutrašnje potrebe zadržavanja nesepariranosti u objektnom odnosu. Empatija i neutralnost terapeuta, koji ima teorijska znanja o pravoslavnoj veri i iskustvo pravoslavne duhovnosti, podstiču pravoslavne klijente da opišu svoje aktuelno terapijsko iskustvo, prihvate rad u transferu i ostvare mogućnosti ličnog psihološkog razvoja.

Ključne reči: empatija, neutralnost, psihoanalitička psihoterapija, grupna analiza, pravoslavni klijenti, Pravoslavlje

POSTPORODJAJNA DEPRESIJA IZ UGLA TRANSAKCIONE ANALIZE

Dejan Mihajlović

Medicinski fakultet, Univerzitet u Prištini sa sedištem u Kosovskoj Mitrovici

USMENO SAOPŠTENJE

Postporodjajna depresija je prvobitno bila klasifikovana kao podtip velike depresije, navedena kao „Veliki depresivni poremećaj, sa početkom nakon porodjaja“ u DSM-IV. Klinička simptomi su najčešće bezvoljnost, osećaj neadekvatnosti, plačljivost, povlačenje od voljenih (smanjena seksualna želja), osećaj nepovezanosti sa svojom bebom itd. Treba je razlikovati od postporodjajne tuge ili “Baby blues-a” koji nastupa nekoliko sati do nekoliko dana nakon porodjaja i obično spontano nestaje 2-4 nedelje ili do kraja perioda babinja.

Transakciona analiza (TA) kao psihoterapijski pravac nudi uverljiv, raznovrstan i svestran tretman, koji se može oblikovati prema potrebama klijenta, što je važan faktor u perinatalnim mentalnim bolestima. Bogatstvo TA je što se pomoću njenih raznovrsnih koncepata može naći otvoreni kanal komunikacije i pomoći klijentkinji u prevazilaženju ovog životnog izazova.

Ključne reči: postporodjajna depresija, transakciona analiza

DA LI JE MOGUĆE BITI ČOVEK KADA JE NEČOVEK OKO VAS

Prof dr Gordana Dedić

Privatna praksa

USMENO SAOPŠTENJE

Ako bismo razmatrali delo koje najsveobuhvatnije prati definicije egzistencijalne krize i krize identiteta, negativnog stava o životu i potpunog otudjenja pojedinca, kratki roman „Nečovek“ Osamu Dazaija bio bi možda najbolji primer.

Tema romana je istraživanje značenja „Šta je to biti čovek“. Roman se bavi egzistencijalnom krizom, vešto nam oslikavajući unutrašnje sukobe glavnog junaka oličene u potrazi za nedostajućim smislom života i pripadanja.

Glavni junak romana, Obu Jozo, suštinski ne razume šta znači 'biti čovek' i kako se uklopiti u "svet" koji za njega nije ništa drugo do sumorno, neuzbudljivo mesto. U početku romana postoji njegov uznemirujući nagoveštaj da jednostavno postojanje kao ljudsko biće ne znači nužno da ljudi imaju pravo na osećaj čovečnosti, kao da je nešto čoveka u njegovoj prirodi odvojilo od čovečanstva i pretvorilo u nešto sasvim drugo, da bi do kraja romana glavni junak nagovestio da je „presta da bude čovek“.

Jozova anksioznost, depresija i socijalna neprilagodjenost rastu sa godinama. Kroz tri fotografije, jedna kao dete, druga kada je malo stariji i treća kao odrasla osoba, definiše se ne samo struktura romana, već i čitavog razvojnog puta posrnuća glavnog junaka koji spas i nedostatak ostvarenosti neprestano traži u samouništenju, gurajući sebe ka traženju sličnosti sa marginalnim grupama društva i kroz iskustva sa različitim oblicima zavisnosti.

Ključne reči: nečovek, egzistencijalna kriza, roman

PRIMENA KOGNITIVNO BIHEJVIORALNE TERAPIJE U TRETMANU TINITUSA

Ivana M. Bojović

Akademija strukovnih studija Zapadna Srbija

USMENO SAOPŠTENJE

Infekcija COVID-19 može dovesti do tinitusa i drugih audiovestibularnih poteškoća. Tinitus se opisuje kao doživljaj percepcije zvuka u odsustvu odgovarajućeg spoljašnjeg slušnog ili električnog izvora koji može uticati na kvalitet života i na skoro sve aspekte svakodnevnog funkcionisanja. Iako su razvijene određene psihološke, zvučne, električne i elektromagnetne terapije, ne postoji pouzdan lek za tinitus. Trajno doživljavanje zujanja i drugih zvukova može imati značajne emocionalne, kognitivne i bihevioralne posledice. Cilj rada je da ukaže na značaj kognitivno bihevioralne terapije (KBT) u tretmanu tinitusa. S tim u vezi, primenjuju se sva tri talasa KBT: bihevioralne terapije zasnovane na klasičnom i operantnom uslovljavanju, kognitivne terapije zasnovane na menjanju kognicija i socijalnom učenju, kao i terapije zasnovane na prihvatanju i punoj svesnosti. Prema REBT-u najveće i najtrajnije promene postižu se restrukturiranjem iracionalnih uverenja i promenom životne filozofije. Iracionalna uverenja o tinitusu zasnovana su na iskustvu tinitusa kod drugih ili proizilaze iz opštih uverenja o zdravlju, sebi ili svetu. Kognitivne i bihevioralne intervencije kreirane su za rešavanje disfunkcionalnih misaonih procesa, promenu bihevioralnih i emocionalnih odgovora koji održavaju averzivnu reaktivnost. Najpre se identifikuju iracionalna uverenja i greške u mišljenju, modifikuju se i menjaju u alternativna i racionalna uverenja koja dovode do funkcionalnih osećanja, ponašanja i kognicije. Bihevioralne intervencije su usmerene ka izmeni maladaptivnog ponašanja (reakcija izbegavanja) i sticanju novih veština, stoga su veoma korisne u smanjenju uticaja tinitusa na kvalitet ži-

vota. Cilj kognitivno bihevioralnih teorija nije promena (snižavanje) akustičnih karakteristika zvuka, već da se pomogne klijentima koji se suočavaju sa specifičnim poteškoćama u svakodnevnim životnim situacijama tako što će konstruisati racionalna uverenja o svojoj situaciji. Najčešće se koriste tehnike verbalne kognitivne restrukturacije, modifikacije imaginacije, manipulacije pažnjom, modifikacije ponašanja izbegavanja. Primenom različitih intervencija, klijenti razvijaju adaptivnije odgovore na tinitus i bolje prihvataju tegobe povezane sa tinitusom.

Ključne reči: tretman tinitusa, kognitivno bihevioralna terapija, kvalitet života.

GRUPE PODRŠKE “MENTALNO ZDRAVLJE POMAGAČA” – PROSTOR ZA DELJENJE RANJIVOSTI I SNAGA POMAGAČA

Ivana Seratlić, Gordana Marčetić – Radunović

Centar za podršku i Sociativa

USMENO SAOPŠTENJE

Profesionalni pomagači i pomagačice (socijalni rad, pedagogija, psihologija, specijalna edukacija i rehabilitacija) iz sistema socijalne zaštite se suočavaju sa mnogobrojim rizicima po mentalno zdravlje (profesionalno sagorevanje, zamor osećanja, vikarijska trauma), jer svakodnevno direktno rade sa velikim brojem korisnika sa iskustvom traume. Takođe, pomagačke poslove karakteriše visok intenzitet kriznih situacija sa jedne strane, a manjak resursa i usluga podrške u zajednici, sa druge strane. Briga o mentalnom zdravlju pomagača je često neprepoznata kao važna tema, a u planiranju se nalazi nisko na listi prioriteta institucija i organizacija u kojima su zaposleni. Prema

istraživanju udruženja "Sociativa" od prošle godine, oko 61% pomagača javnog i civilnog sektora prepoznaje da nema obezbeđenu kontinuiranu psiho-socijalnu podršku. U ovom kontekstu pomagači, često mogu doživeti kao ličnu slabost, potrebu da potraže pomoć i podršku.

Grupe podrške za pomagače „Mentalno zdravlje pomagača“ razvijaju se u okviru programa „Pomoć pomagačima“ udruženja "Sociativa" od 2011 godine. U grupama podrške je do sada uzelo aktivno učešće 40 profesionalnih pomagača iz Srbije i regiona, kao i preko 60 volontera, budućih pomagača. Cilj rada je da predstavi metod i značaj grupa podrške za mentalno zdravlje pomagača iz ugla polaznica grupa, kako bi uticali na smanjenje (auto)stigmatu prema pomagačima koji se obrate za podršku i pomoć. Takođe, važno je otvoriti pitanje: Kako možemo da zajedno utičemo na kreiranje sigurnog i psihološki bezbednog radnog okruženja za pomagače?

Ključne reči: mentalno zdravlje pomagača, grupe podrške, psihodrama, psiho-socijalna podrška

JAČANJE KAPACITETA LOKALNIH ZAJEDNICA ZA PRUŽANJE USLUGA USMERENIH NA MENTALNO ZDRAVLJE I PSIHOSOCIJALNU PODRŠKU

Jelena Jašović, Irena Stojadinović, Maša Vukčević Marković
Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu, PIN – Mreža Psihosocijalnih Inovacija

USMENO SAOPŠTENJE

Kada je u pitanju mentalno zdravlje, danas se sve veći fokus stavlja na prevenciju i rehabilitaciju. Psihosocijalni programi su se pokazali efikasnim u prevenciji mentalnih poremećaja i promociji mentalnog

zdravlja, ali ipak se javlja potreba za daljim procenama uticaja koji ovi programi imaju na učesnike. Ovo istraživanje stavlja fokus na evaluaciju tri psihosocijalna programa koja se tiču mentalnog zdravlja. Programi obuhvataju različite teme, ciljeve i namenjeni su drugačijim interesnim grupama, a sve u cilju obuhvatanja što više različitih perspektiva. Ovi programi su sprovedeni u 8 opština i gradova u Srbiji. U programima je učestvovalo ukupno preko 150 osoba uzrasta od 13 do 91 godine. Radi evaluacije ova tri programa, sprovedena je kvalitativna studija čiji je osnovni cilj bio sticanje dubinskog uvida u iskustva korisnika i pružalaca usluga. Sprovedeni su intervjui sa 23 učesnika programa i sa svim lokalnim pružiocima usluga koji su sprovodili programe, njih 9. Svaki intervju je trajao oko 60 minuta. Korišćenjem tematske analize kako bi se podacima dobijenim polustrukturisanim intervjuima dao smisao i struktura, izdvojene su sledeće teme: prijavljivanje za program i očekivanje od programa, prednosti i nedostaci programa, predlozi za unapredjenje programa. Nalazi ukazuju na to da je mladima posebno bitno da programe predstavi neko stručan, na zanimljiv način, da čuju što više ličnih iskustava osoba koje su se izborile sa mentalnim teškoćama, kao i da sami pomognu nekome. Kada su u pitanju starije osobe, sa naglaskom na njihovoj zaboravnosti, bolje je da se starije osobe uče nekim tehnikama koje bi im ušle u naviku. Takodje, potrebno im je da se povežu jedni sa drugima, da smanje usamljenost koju konstantno osećaju, što ističu i osobe u stanjima krize. Kod osoba u stanjima krize se javlja i potreba za preuzimanjem kontrole nad svojim životom. Istraživanje je sprovedeno u saradnji sa organizacijom PIN, uz finansijsku podršku GIZ-a.

Ključne reči: psihosocijalna podrška, psihosocijalni programi, prevencija, mladi, starije osobe, osobe u krizi

TRANSAKCIONA ANALIZA U ŠKOLAMA- PSIHOTERAPIJSKI KONCEPTI U OBAVEZONOM STRUČNOM USAVRŠAVANJU PROSVETNIH RADNIKA REPUBLIKE SRBIJE

Ljiljana Kovačević, Nebojša Ratković

Centar za lični rast i razvoj Eurinoma, People and people PR Nebojša Ratković

USMENO SAOPŠTENJE

Istraživanja su pokazala da većina učenika u školu kreće sa predstavom o nastavniku kao važnoj odrasloj osobi i da sposobnosti nastavnika u pedagoškom radu u velikoj meri utiču na školska postignuća dece. To ukazuje na neophodnost brige o mentalnom zdravlju nastavnika i njihovog podučavanja o mehanizmima koji će im pomoći u savladavanju prepreka i teškoća za obavljanje svog posla. Nastavnici zbog toga moraju biti obučeni da stvore atmosferu u učionici koja podrazumeva ispravan odnos prema učenicima, komunikacioni stil koji se zasniva na kvalitetnim interakcijama, sa jasnim porukama i razvijenim veštinama upravljanja.

Program “Od haotične do harmonične učionice”, baziran je na konceptima transakcione analize i namenjen je nastavnicima i profesorima Republike Srbije. Akreditovan je od strane Zavoda za unapređenje obrazovanja i vaspitanja Republike Srbije i kao takav, prvi je psihoterapijski program koji je ušao u sistem stalnog stručnog usavršavanja nastavnika i profesora. Opšti cilj programa je osposobljavanje nastavnika i profesora za primenu principa transakcione analize, zasnovanih na savremenim teorijama ličnosti, modelima komunikacije i aktuelnim psihoterapijskim modalitetima koji doprinose unapređenju kvaliteta nastavnog i vaspitnog procesa.

Ključne reči: transakciona analiza, obrazovanje, edukacija, usavršavanje

COGNITIVE BEHAVIORAL THERAPY (CBT) AND NEUROSCIENCES: NOVEL PERSPECTIVES AND INTEGRATION

*Prof Dr Lenče Miloševa, Dr Dijana Miloševa,
Prof Dr Tatjana Vukosavljević Gvozden*

Faculty of Medical Sciences, Goce Delčev University, Štip; Neuromedica, Skopje,
Ss.Cyril and Methodius, Skopje, Faculty of Philosophy, University of Belgrade

USMENO SAOPŠTENJE

A goal of this review paper is to bring coherence and integration to the broad field of Cognitive behavioral therapy (CBT) psychotherapy practice based on the constraints of neurosciences. This goal was articulated over 100 years ago, but is one that can now be realistically envisioned due to advances in neuroscientific knowledge. In recent years, interdisciplinary research in the field of neurosciences has expanded our knowledge about neurobiological correlates of mental processes and changes occurring in the brain due to therapeutic interventions. The studies are largely based on non-invasive brain imaging techniques, such as functional magnetic resonance imaging (fMRI) and functional neuroimaging technologies of positron emission tomography (PET).

Although CBT is an established and efficient treatment for a variety of common mental disorders, a considerable number of patients do not respond to treatment or relapse after successful CBT (Månsson, Lueken & Frick, 2020). Based on the findings and different approaches we will present how neurosciences can offer novel perspectives to better understand: (a) the neurobiological underpinnings of CBT, especially neuroplasticity, (b) cognitive activity contributes to dysfunctional behavior and emotional experience through focusing, selective perception, memory and recall, and characteristic cognitive distortion; on a neurobiological level, there is a relationship between

top-down and bottom-up regulation of unpleasant emotional states, (c) how we can enrich CBT with neuroscience-informed techniques (augmentation of CBT), (d) neurosciences and enduring changes (implications for CBT), implications why some patients may respond better to CBT than others, thus paving the way for more personalized and effective treatments

The goal of our paper is also to delineate the mechanisms involved in optimizing the degree and duration of clinical improvement. By translating psychotherapy interventions into brain-based processes, delineating different memory processes and the mechanisms of change associated with each, and understanding the role of emotion in effecting change in interaction with these memory mechanisms, the potential exists to develop a new taxonomy of clinical interventions based on what problems are being targeted, how long they have been in place, how intractable they are, and whether an important goal is to achieve enduring change (Nadel & Lane, 2020). We will introduce some key topics and describe a selection of findings from CBT-related research using tools from neuroscience, with the hope that this will provide clinicians and clinical researchers with a brief and comprehensible overview of the field.

Key words: CBT; neurosciences; neuroimaging; integration; personalized therapy

KLIMATSKE PROMENE U PSIHOTERAPIJSKOM MATRIKSU

Prof dr Marija Jevtić

Medicinski fakultet Univerziteta u Novom Sadu,

Institut za javno zdravlje Vojvodine, DGAB

USMENO SAOPŠTENJE

Klimatske promene predstavljaju danas uz pandemiju i humanitarne krize najveću pretnju za humanu populaciju i sav živi svet na planeti. Klimatske promene imaju i imaće dalekosežne uticaje na ljudsko zdravlje, uključujući i mentalno zdravlje.

U literaturi se intenzivno opisuju uticaji klimatskih promena na mentalno zdravlje, naglašava se povezanost vremenskih nepogoda, poplava, suša, toplotnih talasa i drugih vremenskih nepogoda sa povećanom učestalošću depresivnog poremećaja, anksioznih stanja, a postoje i studije koje ukazuju na povećan rizik za suicid. Osim toga, postoje i drugi uticaji klimatskih promena na mentalno zdravlje, poput egzistencijalnih pretnji koji vode u bespomoćnost, nesigurnost, apatiju, depresiju.

Medju mladjom populacijom, ukazuju studije, anksioznost čije uzroke treba tražiti u klimatskim promenama je sve zapaženija. Moguće su kognitivne, emocionalne i bihevioralne reakcije, izražena briga, psihički stres ili poteškoće sa spavanjem, a dugoročno mogu smanjiti sposobnost pojedinca da se u potpunosti uključi na poslu, školi ili vezama.

Ovo sve ukazuje da psihoterapijski rad treba da uzme u obzir klimatske promene kao globalni izazov ne samo u resursima, energetici, fizičkom zdravlju, nego i u mentalnom zdravlju pojedinca i njegovim kapacitetima za svakodnevni rad, doprinos zajednici i uključivanje u akcije, kao i sposobnost za individualne napore u borbi protiv klimatskih promena.

Svetska zdravstvena organizacija preporučuje, između ostalog da se integriše tema klimatskih promena u programima mentalnog zdravlja; da se integriše podrška mentalnom zdravlju sa klimatskom akcijom; a takodje naglašava veliki nedostatak u finansiranju za mentalno zdravlje i psihosocijalnu podršku.

Umesto da se prepustimo očaju zbog klimatskih promena, potrebna je motivacija za akciju. Ovo takodje znači da postoji potreba za dodatnom edukacijom psihoterapeuta u oblasti klimatskih promena radi razumevanja važnosti ovog globalnog izazova i potrebe za individualnom i zajedničkom akcijom. Bogatstvo psihoterapijskih pravaca predstavlja potencijal za doprinos u prevenciji mentalnih poremećaja i očuvanja mentalnog zdravlja u uslovima izraženih pretnji koje su prisutne zbog klimatskih promena.

Ključne reči: klimatske promene, mentalno zdravlje, anksioznost, bespomoćnost

DA LI JE POVEZANOST IZMEDJU CRTA MRAČNE TETRADE LIČNOSTI I LJUBOMORE POSREDOVANA STILOVIMA AFEKTIVNE VEZANOSTI?

Marija Vujović, Janko Medjedović

Degordian, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja;

Fakultet za medije i komunikacije

USMENO SAOPŠTENJE

Uvod. Više godina se istraživači bave mračnom trijadom ličnosti (psihopatija, narcizam i makijavelizam), a tek nedavno je ovaj teorijski koncept dopunjen još jednom mračnom crtom ličnosti - sadizmom. Mračna tetrađa se može posmatrati u različitim kontekstima obzirom da su ove crte u različitom stepenu izražene u opštoj populaciji - na primer, psihopatija nije samo sinonim za serijskog ubicu, ona se ogleda u daleko manjim gestovima i mislima sa kojima se možemo susresti svakodnevno, a posebno u psihoterapijskom radu. Naše istraživanje se bavi povezanošću između mračne tetrađe i ljubomore u partnerskim odnosima (generalna, seksualna i emocionalna ljubomora), a uvodi se i još jedna varijabla kao medijator - afektivna vezanost merena preko kontinualnih crta anksioznosti i izbegavanja, umesto preko tipološkog pristupa.

Metod. Uzorak su činila 352 ispitanika sa teritorije Srbije. Njihova starost varirala je između 18 i 72 godine ($M = 30.27$, $SD = 7.75$), a 59.5% uzorka sačinjavale su žene, dok je 8.4% ispitanika završilo osnovnu školu, 26.5% srednju školu, a ostatak (63.5%) ima završen fakultet i/ili master studije. Od mernih instrumenata, korišćeni su sledeći instrumenti: za ljubomoru su korišćena 4 ajtema sa skalom Likertovog tipa (1-7), afektivna vezanost je merena preko upitnika ECR - Experiences in Close Relationships, makijavelizam i narcizam preko Dirty Dozen, psihopatija preko PPTS i sadizam pomoću upit-

nika Direktni sadizam. Izračunavane su korelacije između varijabli kako se utvrdila povezanost između istih. Kreirana su i tri hijerarhijska modela multiple regresije, kako bi se utvrdila prediktivna vrednost varijabli mračne tetrade i afektivne vezanosti, kao i interakcije sadizma i pola ispitanika. Na kraju, upotrebljena je analiza staza (modeliranje preko strukturalnih jednačina) kako bi se analizirala medijaciona uloga crta afektivne vezanosti u odnosu između crta mračne tetrade i različitih oblika ljubomore.

Rezultati. Anksioznost je korelirala sa svim varijablama u modelu. Pokazano je da je narcizam ključna crta kada je u pitanju ljubomora i da je anksioznost glavni medijator u medijacionom modelu. Psihopatija je imala negativnu korelaciju sa ljubomorom. Interakcija između pola i sadizma nije poboljšala prediktivnu moć modela. Sadizam je imao kompleksne korelacije sa različitim tipovima ljubomore.

Zaključak. Rezultati istraživanja mogu da budu značajni i informativni za psihoterapijski rad, kao i za preporuke za dalja istraživanja koja bi mogla biti od koristi za prevenciju nasilja u porodici. Ključne reči (maksimalno 6 ključnih reči) mračna tetrada, sadizam, ljubomora, afektivna vezanost, istraživanje

Ključne reči: mračna tetrada, sadizam, ljubomora, afektivna vezanost, istraživanje

OD ČEGA NAS SIMPTOM ŠTITI?

Marija Vujović

Degordian

USMENO SAOPŠTENJE

Konstruktivizam je pravac koji se bavi psihološkim konstruktima pomoću kojih vidimo svet oko sebe. Konstrukti se mogu nazvati i kategorije pomoću kojih kreiramo svet i strukturiramo iskustva, te nas kao konstruktiviste zanima kakvi su ti filteri, koliko su propustljivi, koliko su obuhvatni itd. Pored te glavne postavke ove teorije, ono čime se još bavimo jeste zašto ljudi baš formiraju takve konstrukte i zašto baš njih, na određenom nivou svesti, biraju da koriste. Pokušavamo da saznamo šta je uloga simptoma, od čega simptom štiti klijenta, šta je to strašnije od simptoma pa klijent baš bira simptom iako mu i on ne odgovara itd. Postoji i tehnika koju koristimo kako bismo to otkrili, iako se to može uraditi i određenim setom pitanja. Tehnika koju koristimo, zove se ABC model i ispituje upravo koje su dobre, a koje loše strane određenog problema/simptoma, kao i šta je bi bilo suprotno od istog i kakve su dobre i loše strane te suprotnosti. Konstrukti kroz koje gledamo svet su uvek dvopolni i imaju 2 suprotnosti u svom sastavu, tako da se u konstruktivizmu uvek pitamo šta je suprotno od čega kako bismo procenili na osnovu čega se osoba ponaša na jedan ili drugi način.

Ključne reči: tehnika, ABC model, simptom, konstrukt, konstruktivizam

SAMOREGULACIJA RODITELJA U „IZAZOVNIM“ MOMENTIMA SA DECOM

Milena Jokić

Centar za edukaciju i savetovanje „PHRONESIS“

USMENO SAOPŠTENJE

Rad sa porodicama, u sistemskoj terapiji, često podrazumeva uključivanje dece u psihoterapijski proces. U skladu sa sistemskim načinom sagledavanja porodične dinamike, važno je ustanoviti odnos i stanje podsistema kao što su partnerski i roditeljski podsistem, kao i njihov uticaj na razvoj dece. Praksa pokazuje da roditelji često spontano obeleže dete kao identifikovanog člana, od kojeg kreću različiti problemi, pa se zbog toga i jave za pomoć psihoterapeutu, sasvim bez svesti i ideje da se zapravo radi o međusobnom uticaju koji članovi imaju jedni na druge, (bez obzira na uzrast deteta). Neretko se dešava da dete bude etiketirano kao „teško ili zahtevno“, naročito kada su emocionalne reakcije u pitanju, a da se roditelji u takvim momentima osećaju sasvim bespomoćno.

Ovaj rad, izmedju ostalog, posvećen je temi samoregulacije roditelja tokom trenutaka intenzivnih emocionalnih reakcija i tantruma, koji se kod dece najčešće javljaju u razvojnoj fazi do treće godine života. Zbog nemogućnosti deteta da, u tom periodu, na pravi način, iskomunicira svoja stanja i potrebe, one se često uobliče u iznenadne „izlive“ besa koji kod roditelja uzrokuju ljutnju, strah, ali i nedoumicu kako da u takvim momentima postupe sa decom. Osim toga, nedostatak roditeljskih veština može ozbiljno uticati na dinamiku čitavog porodičnog sistema, te je važno da se kroz psihoterapiju pruži neophodna podrška roditeljima u tom smislu.

U ovom radu će biti reči o pojmovima samoregulacije i tantruma. Razmatraće se jaz izmedju emocionalnih kompetencija roditelja i kompetencija deteta, a važan deo biće posvećen tehnikama koje bi

mogle biti od pomoći u uspostavljanju kontrole, u trenucima kada se i dete i roditelji bore sa svojim neprijatnim emocijama.

Ključne reči: emocije, samoregulacija, tantrum, deca, roditelji

HAKATON – MODEL RAZVOJA RODITELJSKIH VEŠTINA

Mirko Mitrović, Uroš Rajaković

Udruženje “Prvi put s ocem”, Centar “Krugovi”

USMENO SAOPŠTENJE

Hakaton (sastavljen od reči “haker” i reči “maraton”) je participativna aktivnost kratkog trajanja, gde se ljudi okupljaju kako bi rešili neke konkretne probleme (izazove) iz svakodnevnog života. Ovaj model smo koristili kako bi okupili roditelje i njihovu decu da zajedno konstruišu bazične uređjaje koji mogu imati upotrebnu vrednost. Glavni ciljevi su bili povezivanje roditelja i dece, promena roditeljskih obrazaca i podsticanje razvoja zajednice.

Učesnici su bili roditelji oba pola (11 očeva i 5 majki) i njihova deca (11 devojčica i 11 dečaka uzrasta od 6 do 19 godina). Timove su činili članovi porodica. Na samom početku podeljeni su materijali za konstruisanje uređjaja koji emituju zvučne i svetlosne signale. Predavači su upoznali učesnike sa njihovim zadacima i šemama za izradu. Polovina roditelja je bila tehnološki obučena što im je olakšalo prenošenje znanja dok su ostali zajedno sa decom učili korak po korak.

Seting je provocirao roditelje da primarno budu u svom Odraslom, a prisustvo dece da aktiviraju pozitivnog Negujućeg Roditelja i po vremenu pozitivnog Kritikujućeg Roditelja. Ono što smo postigli do kraja Hakatona je bilo da su svi učesnici bili u Slobodnom Detetu.

Ključne reči: hakaton, roditeljstvo, vaspitanje, transakciona analiza

EMPATIJA KAO OSNOVA PSIHOTERAPIJSKOG ODNOSA

Nada Hančević Horvat

XI. Gimnazija, Zagreb, Hrvatski institut za istraživanje
i edukaciju o mentalnom zdravlju

USMENO SAOPŠTENJE

Empatija je složen i zanimljiv pojam koji je izuzetno važan u međuljudskoj komunikaciji; kako u psihoterapijskoj praksi tako i u svakodnevnom životu. Ljudi ga razumijevaju i koriste iz različitih perspektiva jer je njihov doživljaj empatije vrlo subjektivan. Isto tako se koristi na različite načine u različitim disciplinama. Pojam empatije je sve češće korišten od druge polovice prošlog stoljeća, Uvijek isti, ali vidjen na drugi način od raznih autora i korišten sa drugačijom svrhom. Ono što je svim definicijama empatije zajedničko je da empatija može biti doživljena kao ljubav ili kao dobrota prema drugoj osobi. Možemo je promatrati na razinama individualnog, kolektivnog i globalnog selfa. U procesu empatizacije od **JA** postajemo **MI**. Nesaglediva je važnost umijeća korištenja empatije kao vještine i produkta emocionalne inteligencije u našim privatnim odnosima i u poslovnom okruženju. Osjetiti empatiju neophodno je da možemo spontano ili namjerno uspostaviti odnos sa drugom osobom. Imati empatiju na globalnoj razini i pokušati razumjeti i naučiti nešto od nekoga drugačijeg od nas, iz druge kulture; znači prihvatiti drugačije, iako je različito od našeg kulturno civilizacijskog kruga. Znači biti bogatiji, imati više širine i znanja i imati u konačnici svijet prihvaćanja, a ne svijet ratova. Ovo izlaganje će se baviti etimologijom i poviješću samog pojma empatije, Golemanovom teorijom i empatijom kao centralnim dijelom psihoterapijskog odnosa.

Ključne reči: empatija, emocionalna inteligencija, emocionalna rezonancija, psihoterapijski odnos

SOCIJALNI KOUČING KAO KLJUČNO ISKUSTVO NA PUTU SOCIO-PSIHOLOŠKOG OPORAVKA KOD ŠIZOFRENIJE

Nadežda Stepunina

psihijatar, psihoterapeut, direktor razvoja

РБОУ „Изумрудный город“, Moskva, Rusija

USMENO SAOPŠTENJE

Socijalni treneri - mladi ljudi sa ličnim iskustvom suočavanja sa društvenim posledicama mentalnih poremećaja.

Naša dobrotvorna javna organizacija ima iskustvo u obuci socijalnih trenera iz reda korisnika sa mentalnih poremećaja od 2015. godine. Socijalni treneri prate nove učesnike u programima organizacije dok rade u inkluzivnim radionicama, žive u apartmanima za obuku, kao i kod kuće i u gradu. Kroz ovu personalizovanu pratnju učenja, učesnici uče kako da rade i žive samostalno. Istovremeno, učesnici i njihove porodice su inspirisani ličnim primerom socijalnog trenera, što povećava motivaciju za rehabilitaciju. Socijalni treneri dobijaju priliku da primene svoje lično iskustvo socijalne rehabilitacije, da snose ličnu odgovornost za rad sa svojim štićenicima, što doprinosi formiranju aktivne životne pozicije – ključne karike u ličnom i društvenom oporavku („recovery“).

Izveštaj predstavlja rezultat analize socijalnih puteva 23 socijalna trenera organizacije bez prehodnog radnog iskustva, ili sa iskustvom čestih promena posla usled mentalnog pogoršanja. Navedeni su podaci koji potvrđuju značajno povećanje nivoa njihovod društvenog funkcionisanja zahvaljući iskustvu rada kao socijalni treneri.

VIRTUELNA REALNOST I MENTALNO ZDRAVLJE – IZAZOVI I PERSPEKTIVE –

Nebojša Ratković

People and People

USMENO SAOPŠTENJE

Digitalne tehnologije su neizbežna komponenta svakodnevnog života, a inovacije se, posebno u digitalnom domenu, dešavaju velikom brzinom. U kontekstu mentalnog zdravlja, one pružaju pojedincima više informacija i različit pristup nezi, a istovremeno ih osnažuju da preuzmu kontrolu nad sopstvenim zdravljem. Dopunjujući tradicionalnu negu digitalnim alatima, možemo poboljšati rezultate i stvoriti efikasniji sistem zaštite. Digitalni alati za mentalno zdravlje dolaze u mnogim oblicima, a uključuju i terapiju virtuelne realnosti (VR).

Virtuelna realnost je efikasna u radu sa širokim spektrom stanja mentalnog zdravlja. VR koristi tehnologiju da izloži pojedince na primer situacijama od kojih strahuju. Terapija izlaganjem ima za cilj da pomogne ljudima da prevazidju svoj strah od određenih situacija ili predmeta tako što postepeno izlažu osobu stvarima kojih se plaše u bezbednom i kontrolisanom okruženju. U oblasti zdravstvene zaštite, VR imaju široku primenu od dijagnoze, lečenja, savetovanja do rehabilitacije. Može se koristiti i za obrazovanje i obuku u bezbednom i kontrolisanom okruženju. Pojedinci mogu da prave greške i da uče iz njih, bez ikakvog rizika. Stoga je sticanje veština brže i bez većih rizika za pojedince.

U ovoj prezentaciji ću predstaviti neke najvažnije oblasti primene VR tehnologije u kontekstu mentalnog zdravlja. Razmatraću i načine na koje se VR može koristiti za učenje i lični rast i razvoj.

Ključne reči : virtuelna realnost, mentalno zdravlje, digitalne tehnologije, psihoterapija, obrazovanje

ČOVEK JE ČOVEKU...

Dr Nenad Uskoković, Dr Ana Glišović

Gradski zavod za javno zdravlje Beograd

USMENO SAOPŠTENJE

Savremeni trendovi potrošačkog društva, promocija ekstrovertnosti i popularna psihologija bitno su uticali na stvaranje nove društvene klime koja favorizuje željene tipove ličnosti i vaspitanja.

Pomeranjem odnosa između samopouzdanja sa jedne, i sopstvene stručnosti i znanja sa druge strane, savremeni čovek nastoji da nađe svoje mesto u društvu koje ga okružuje.

Da li se uspešan pojedinac, produkt ovakvog društva, uklapa u ideje i modele humanosti kakve smo do sada poznavali?

Cilj ovoga rada je da odgovorimo na pitanje da li će čovek u izobilju dostupnosti najraznovrsnijih sadržaja i mogućnosti izabrati isključivo sebe i svoje potrebe?

Ključne reči: potrošačko društvo, tipovi ličnosti, vaspitni stilovi, humanost, poverenje

PSIHOLOŠKI PROCESI DECE OBOLELE OD MALIGNIH BOLESTI I NJIHOVIH PORODICA

Sandra Malović Likić

Nacionalno udruženje roditelja dece obolele od raka NURDOR

USMENO SAOPŠTENJE

U radu ću prikazati psihološke reakcije dece obolele od raka i njihovih roditelja nakon saznanja dijagnoze i važnost razumevanja njihovih mehanizama prilagodjavanja na bolest i lečenje. Pedijatrijska psihonkologija razvija se od 2000. godine kroz rad pružanja psihološke podrške deci i adolescentima tokom i nakon završenog lečenja, kao i njihovim porodicama. Bolest deteta ne utiče samo na jednu osobu, već ima uticaj na druge članove porodice i dovodi do reorganizacije života porodice na više nivoa - emocionalnom, psihološkom, kognitivnom i socijalnom. Nakon saznanja dijagnoze roditelji prolaze kroz različite psihološke i emocionalne faze. Od faze emocionalnog šoka i neverice, preko faze stabilizacije u kojoj postepeno dolazi do prihvatanja bolesti, do faze reintegracije i ponovnog preuzimanja starih uloga. Lečenje od maligne bolesti je dugotrajno, neizvesno i bolno. Tokom lečenja deca obolela od raka suočavaju se sa mnogim gubicima koje dolaze uz bolest. Dolazi do gubitka fizičke energije, kontrole, vršnjačke grupe, samopouzdanja, položaja zdravog deteta u porodici. Najčešće psihološke reakcije su: anksioznost, depresivno raspoloženje, umor. Strah je neizostavan emocionalni odgovor koji se prožima na više polja – strah od bolnih intervencija, nepoznatih ljudi, loših prognoza, strah od smrti. Usmeriću se na prikazivanje kako se u zavisnosti od uzrasta, rezilijentnosti i psihološkog razvoja deteta, odvija proces prilagodjavanja na bolničko okruženje i novonastalu situaciju.

Ključne reči: psihološka podrška pedijatrijskim onkološkim pacijentima

PSIHOTERAPEUT FREELANCER – IZAZOVI I ZAMKE

Prof. dr Sanja Djurdjević

Visoka škola socijalnog rada

USMENO SAOPŠTENJE

Za one koji razmatraju mogućnost samostalne psihoterapijske prakse, koju mogu videti kao lično zadovoljavajuću, fleksibilnu i oslobođenu od institucionalnih birokratskih zahteva, može biti važno da budu svesni šireg konteksta i nekih praktičnih, emocionalnih i profesionalnih pitanja. Raditi samostalno, bilo da je to po izboru ili po potrebi, povremeno može podrazumevati usamljenost, ili zbunjenost oko izazova konkurencije. Reč freelancer bi se u našem jeziku prevela kao osoba koja radi slobodno, kao honorarac. Većina psihoterapeuta (uključujući i mene) radi freelance ili samostalno u različitim okruženjima, odnosno ne primaju redovnu platu. Najčešće pored toga rade još nekoliko poslova (ja uvek radim četiri ili pet poslova). Izazovi su različiti za svakog terapeuta, ali svakako uključuju pokretanje i održavanje prakse, fluktuacije u prihodima; pronalaženje podrške; uskladjivanje sa zahtevima za rad na ličnom i profesionalnom razvoju, suočavanje sa napetošću zbog konkurencije a ipak ponekad saradjujući i tražeći podršku od kolega, borbu sa unutrašnjom anksioznošću i osećanjima zavisti, pretnje i neadekvatnosti; pronalaženje balansa između javnog i privatnog selfa. Živimo u kulturi u kojoj se veoma ceni i ohrabruje preduzetnički duh. Savetnici i psihoterapeuti moraju da znaju kako da iskoriste ovaj duh, a ne izgube saosećanje i duboko poštovanja prema klijentu, kako da razviju sposobnost da održe svoj integritet i poboljšaju svoju efikasnost. Mogućnost gradjenja dobre karijere putem obavljanja fleksibilnih poslova primamljivije je mlađoj generaciji tako da za edukante u psihoterapiji (koji verovatno imaju neizrečene brige i strepnje o svom budućem

radu) može biti posebno važno ako priznajemo, istražujemo i diskutujemo ovu temu.

Ključne reči: Freelancer; psihoterapeut

KOMPLEKSNA TRAUMA, KOMPLEKSNI PTSD

Sanja Perić – Psihopoliten

USMENO SAOPŠTENJE

Kompleksna trauma se odnosi na traumatska iskustva koja uključuju više događaja sa interpersonalnim pretnjama tokom detinjstva ili adolescencije. Može biti u pitanju zlostavljanje, zanemarivanje, nasilje u porodici/zajednici, diskriminacija po bilo kom osnovu...

Ova iskustva imaju nekoliko ključnih karakteristika - obično se javljaju u kontekstu relacija sa značajnim drugim, javljaju se tokom razvoja deteta, situacija je hronična ili se često ponavlja. Izloženost kompleksnoj traumi može uticati na emocionalni, psihološki, socijalni i fizički razvoj deteta. Relaciona trauma obično ima značajan uticaj na mentalno zdravlje dece i mladih ponekad čak i u većoj meri nego nekompleksni oblici traume. Međutim, ishodi nakon iskustava traume iz odnosa značajno se razlikuju. Poremećaji mentalnog zdravlja koji se obično povezuju sa kompleksnom traumom uključuju anksioznost, depresiju posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) kompleksni posttraumatski stresni poremećaj (kompleksni PTSP) poremećaje ponašanja...

Psihoterapija u velikoj meri može predstavljati korektivno iskustvo i pomoći u tretiranju posledica relacione traume, specijalno shema terapija i EMDR.

Ključne reči: kompleksna trauma, relaciona trauma, trauma iz odnosa

PROCESS COMMUNICATION MODEL I NJEGOVA PRIMJENA - RAZUMIJEVANJE I PRISTUP POJEDINCU U DISTRESU

Svetlana Četković

Privatna praksa

USMENO SAOPŠTENJE

Predmet ovog izlaganja je opis i primjena Process Communication Modela (u daljem tekstu PCM) čiji je autor Taibi Kaler. Ovaj model je našao primjenu u biznisu, obrazovanju, politici, u bilo kojem polju gdje je komunikacija bitna. Koristi se kao alat za razumijevanje načina na koji ljudi komuniciraju i predviđanje negativnih ponašanja pojedinaca koji su izloženi dugotrajnom stresu. Važno je napomenuti da ovaj model ističe autentičnost i da svako pojednostavljivanje i svodjenje na šablon oduzima od svrsishodnosti.

Zasnovan je na principu da svaka osoba ima karakteristike šest tipova ličnosti, organizovanih na različite načine.

Svaka osoba ima svoju „zgradu” sa šest „spratova” koji su nam dostupni, samo što na nekima rijetko boravimo.

Ovo izlaganje će dati odgovore na pitanja:

- Kakve sve strukture ličnosti postoje i kako (ne)zadovoljenje psiholoških potreba u djetinjstvu utiče na njihovo formiranje
- Što ih motiviše
- Kako reaguju na dugotrajni stres
- Kojim načinima rukovodjenja su skloni
- Kako ostvariti najbolju moguću komunikaciju sa različitim strukturama i kroz koje kanale komunikacije

Važan doprinos ovog modela je u lakoći prepoznavanja specifičnih obrazaca i brzom pronalaženju puta za uspješan nastavak komunikacije. U vremenu kada sve veća izloženost stresu aktivira disfunkcionalne mehanizme u ljudima, optimalan pristup pojedincu opisan

ovim modelom je od ključnog značaja za uspostavljanje empatične i asertivne konekcije među ljudima. Sa savjetodavnog stanovišta nemjerljiv je doprinos u procesu trijaže.

Ključne reči: komunikacija, distres, motivacija, potrebe, ponašanje

PSIHOTERAPIJSKA PODRŠKA STARIH DEPRESIVNIH OSOBA

Valentina Jeremić, Slavica Dejković Jakovljević, Andrea Milivojević

Gerontološki centar Jagodina, DOO "Nega tim VSA" Jagodina

USMENO SAOPŠTENJE

Istraživanja pokazuju da se populacija ljudi starijih od osamdeset godina na evropskom kontinentu ubrzano povećava. Depresija je bolest koja je po broju obolelih, uz kardiovaskularne i maligne bolesti, obeležila kraj XX i početak XXI veka. Procenjuje se da 4-13% ljudi starijih od 65 godina pokazuje znake depresije. Po istraživanjima sprovedenim u SAD depresivno je više od 40% osoba smeštenih u domove za stare, jer za mnoge selidba u dom predstavlja „kraj puta“ i mesto gde čovek ide da sačeka smrt. Razvojne krize koje prate starenje (penzionisanje, narušeno telesno zdravlje, gubitak značajnih bliskih osoba...) smatraju se značajnim faktorom rizika za razvoj depresije. Nепреpoznata i neležena depresija povlači za sobom nove rizike: zlorpotrbu lekova i alkohola, veću stopu smrtnosti i suicid. Kognitivne smetnje koje idu sa starošću značajno su povezane sa depresivnošću osobe: što su stariji depresivniji njihovo pamćenje, sposobnost učenja, verbalna fluentnost i psihomotorna brzina su sve slabiji. Ostaje otvoreno pitanje da li su kognitivni deficiti uzrok ili posledica depresije ili su kombinovani sa demencijom? Istraživanja pokazuju da kod

starijih po izlečenju depresije u 60% dolazi do poboljšanja kognitivnog deficita, a u 40% se razvija prava demencija. S obzirom da starost ne prati nužno depresija ili demencija, ostavlja prostor za primenu psihoterapijske podrške kod starih osoba.

Tema za diskusiju su i posledice koje su na stare osobe ostavile pandemija korona virusom i nametnute epidemiološke mere, kao i da li je psihoterapijska podrška potreba ili privilegija koju mogu imati samo stare osobe koje su smeštene u domove za stare.

Ključne reči: gerijatrija, psihoterapijska podrška, depresija

RAT IZ UGLA TRANSAKCIONE ANALIZE

Vesna Andrejević

Institut za javno zdravlje Kragujevac

USMENO SAOPŠTENJE

Erik Bern je smatrao da transakciona analiza može da ponudi odgovore na pitanja koja postavljaju četiri jahača Apokalipse: "rat ili mir, glad ili obilje, pošast ili zdravlje, smrt ili život". Bern je raspravljao o ratovima u smislu njihovog remetilačkog efekta na unutrašnje i spoljašnje granice grupne i organizacione strukture, dinamike i procese. U modelu igara napominje da je „Rat“ „Najmračnija“ igra od svih. Sukob medju ljudima je neizbežan zbog razlika u verovanjima, osećanjima i potrebama. Često postoje političke, verske, etničke i nacionalne razlike koje dele ljude.

U stvarnom životu ljudi su često zarobljeni u Karpmanovom dramskom trouglu. Čomski opisuje „sudbonosni trougao“ koji je formiran izmedju UN, Izraela i Palestine koji može da poprими obeležje medjunarodnog dramskog trougla.

Bern je napisao da postoje određene vrste transakcija koje neizbežno dovode do sukoba. Ukrštene transakcije I (odrasli – odrasli, transakcija ukrštena od deteta do roditelja) po njemu su bili uzrok „većine nevolja u svetu“. Tip II (roditelj – dete) je drugi najčešći uzrok problema u ličnim i političkim odnosima.

U tipu I umesto da se bave problemima kako bi se pronašla rešenja, ukrštene transakcije redefinišu pravo pitanje i postavljaju teren za sukob. Iza primera tipa I stoji strah koji kontaminira realno razmišljanje. Kod tipa II u primerima, pregovarači su zapravo teroristi, imaju skrivene namere koje remete. Svaka potencijalna realnost u mirovnom procesu je kontaminirana iskrivljenom percepcijom svake od strana.

Leonard Kampos se bavio ispitivanjem kontaminiranog mišljenja političkih i verskih ideologija što za rezultat daje polarizaciju jednih grupa prema drugima. Ukrštene i skrivene transakcije mogu da ometaju mirnu komunikaciju i doprinesu razvoju ovakvih igara. Transakcioni analitičari mogu imati ključnu ulogu u saradnji sa drugima u pomaganju da se ostvari mirno pomirenje strana u sukobu.

Ključne reči: rat, transakciona analiza, igre

LONG COVID I PSIHOTERAPIJA

Vesna Andrejević – Institut za javno zdravlje Kragujevac

USMENO SAOPŠTENJE

Većina ljudi koja je imala COVID 19 oporavi se za nekoliko nedelja. Termin „Long COVID“ koristi se da opiše simptome koji se kontinuirano održavaju nakon završetka akutne faze infekcije. Neki od post COVID simptoma su iz oblasti mentalnog zdravlja, a najčešće su to: anksioznost, depresija, poteškoće sa koncentracijom, mišljenjem, problemi sa spavanjem. Još uvek nije poznat tačan uzrok, ali se u obzir uzimaju tri mogućnosti: 1. da su rezultat specifičnog dejstva COVID -19 na mozak, imuni sistem ili druge sisteme; 2. rezultat su traumatičnog iskustva (duga hospitalizacija, naročito u jedinicama intenzivne nege, ptss); 3. rezultat očaja kod pacijenata koji dugo imaju problema sa disanjem ili sa umorom kome se ne vidi kraj.

Neki osećaju da njihove porodice, kolege zdravstveni radnici ne prihvataju njihove simptome, pri čemu se osećaju odbačeno, naročito od strane zdravstvenih radnika koji njihove složene medicinske probleme pripisuju anksioznosti. ”Da li ću ikada ponovo živeti normalno” je pitanje koje najčešće postavljaju. Kako nema jasnog i preciznog odgovora, to je za njih jako frustrirajuće.

„Mind the Brain“, magla u mozgu, tzv. COVID mozak pogoršava probleme sa fokusom i koncentracijom šteti u svakodnevnom životu ljudi, posebno kada pokušavaju da se vrate na posao ili na nivoe na kojima su bili ranije. Ljudi se često plaše da budu u blizini drugih ljudi koji imaju COVID. Neki pate od nesаницe zbog PTSP-a i neke medicinske traume koju su pretrpeli tokom lečenja od COVID infekcije, imaju noćne more i plaše se da zaspe.

Hardin je rekao da ne postoji magični tretman, nema operacije, nema pilule koju možemo da damo i koja će trenutno ublažiti ove simptome. Ono što možemo je prihvaćenost, posvećenost i razumevanje.

Mnogi postojeći psihološki i bihevioralni alati – terapija prihvatanja i posvećenosti, KBT, grupna terapija i peer – education su efikasni tretmani za različite aspekte Long COVID-a.

Ključne reči: „Long COVID”, „Mind the brain”, psihoterapija

NAGON I ČOVEČNOST O TRANSFORMACIJI NAGONA U KULTURU

Prim. dr Zoran Djurić

Consedra društvo za edukaciju

USMENO SAOPŠTENJE

Humanizovanje sirove energije nagona

Ljubav kao sublimacija: od korišćenja Drugog postvarenja do odlaganja, pomeranja i prihvatanja vrednosti Drugog – novi kvalitet - dijalektički skok od „proizvodnje nagona“ -endokrino-instinktivne aktivnosti ka duhovnoj-metafizičkoj vrednosti za sebe - to je supstrat očovečavanja ili humanizovanja sebe.

Ljudi dodju do toga da kažu da seks nije najvažniji, važna je ljubav - nije važno da li je dete od mog biološkog materijala, važno je da zajedno želimo i imamo dete. Važno je dostojanstvo i samopoštovanje i po cenu da se ne rodi dete.

Autor daje primere o uticaju seksualnog nagona u adolescentnom dobu na porodičnu ravnotežu i prevazilaženju neravnoteže u porodici izazvane pričinom adolescentne nagonске energije.

○ transcenciji narcističnog zadovoljstva u ljubav za dete

○ prestanku patnje izazvane seksualnom disfunkcionalnošću koja je sublimirana - zamenjena ljubavlju prema partnerki.

○ ženama koje pokazuju svoje gledanje na čovečnost tako što su

pretvorile nagonisku energiju u ponos i dostojanstvo i raskinule disfunkcionalne veze po cenu odricanja od materinstva.

Zaključak je da je humanost vrednost koja se sublimatorno izdiže iznad nagonskog.

Ključne reči: nagon, sublimacija, čovečnost

PSIHOANALITIČARI U VELIKOM RATU

Zoran Vojić

Moderna Medicina Zemun – Svilajnac

USMENO SAOPŠTENJE

Iznenadno izbijanje Velikog rata jula 1914 godine, uzdrvalo je celu Evropu, pojavio se odjednom veliki broj ranjenih, poginulih, ali i vojnika sa ratnim neurotičnim poremećajima za čije zbrinjavanje zdravstvene službe zaraćenih zemalja nisu bile spremne, pa se psihoanaliza pojavila kao jedna od alternativa u njihovom tretmanu.

Istini za volju, lekari u armijama zaraćenih strana, na frontovima više su bili okrenuti preduzimanju koercivnih metoda tretmana, udarima faradskom strujom, i drugim sličnim oblicima, a skoro nikako razgovorima i empatiji sa psihotraumatizovanim vojnicima, davanju pomoći i podrške.

Psihoanalitičari, suočeni sa takvim stanjem u zaraćenim državama, uočavali su svoje mogućosti da pomognu u lečenju obolelih od ratne psihotraume, posebno na zapadnom frontu u severozapadnoj Francuskoj i Belgiji. Takve oblike psihičkih reakcija u ratu nazivali su – šel šok, koji se odnosio na vojnike koji su doživeli psihotraumu zbog udara artiljerijskih oružja i buke na frontu, te padali su, pored ranjenih i poginulih. Psihoanalitičari su se odazivali pozivima, i neki bili

mobilisani, drugi kao dobrovoljci da učestvuju u radu sa obolelima u vojnim bolnicama, dok su pojedini i izbegavali služenje u ratnim jedinicama. Pri kraju rata, iako nisu imali jasnu koncepcije o mnogim značajnim pitanjima, kako dijagnostike, tako i terapije ratnih neuroza, zalagali su se za primenu kratkih oblika psihoanalize u lečenju ratnih neurotičara, što je u realnosti bilo jako teško, jer je to zahtevalo puno vremena i materijalnih sredstava. Osnovni razlog i motiv protiv primene koercivnih metoda bio je taj da su kratki občlici psihoanalitičkog tretmana bili mnogo humaniji od njih.

Nažalost, zbog nedostatka jasne doktrine zbrinjavanja, bile su primenjivane sve poznate metode i tehnike lečenja za koje su lekari, a posebno psihoanalitičari, smatrali da pomažu.

Područja ispitivanja pojavnih oblika ratnih neuroza kod armija zaraćenih strana u Velikom ratu, kao i njihovog tretmana, i danas ostaju nedovoljno proučena i nerazjašnjena, iako su pružila neka saznanja za delovanja u budućim ratovima.

Ključne reči: Psihoanaliza, psihoterapija, psihoanalitičari, veliki rat

DUŠEVNO ZDRAVLJE U DOBA COVID-19

Zoran Vojić

Moderna Medicina Zemun – Svilajnac

USMENO SAOPŠTENJE

Pandemija Covid-19 je ozbiljna pošast koja je zahvatila ceo svet, pa i našu zemlju. To je potpuno nova bolest o kojoj skoro ništa nismo znali u početku, pre dve godine, pa je bilo dosta lutanja i grešaka, koje su vremenom ispravljene. Virus Covida-19 je jako otporan i veoma virulentan, sklon brojnim mutacijama, pa se pojavljivao u više talasa, oko četiri ili pet, pa su mnogi ljudi više puta oboljevali, od njega, ali sa različitim kliničkim slikama. Kod mnogih su nastale brojne teške posledice, a mnogi su umrli. Ima se utisak da virus Covida-19 slabi, i da će biti endemičan u celom svetu pa i kod nas, slično virusu gripa, i pojavljivati se svake godine, više puta. Duševno zdravlje je mnogo više zahvaćeno kod svih struktura stanovništva u teškoj realnosti. Svedoci smo svih pojavnih oblika strahovanja i strahova, anksiozno-depresivnih stanja pre oboljevanja, i pojave telesnih tegoba. U suštini su posledica stresnih reakcija. Zato je neophodno, posvetiti puno pažnje, razvoju svih oblika preventivnih mera, radi očuvanja duševnog i telesnog zdravlja naših ljudi svih kategorija. Posebnu pažnju obratiti na pravovremeno i objektivno informisanje, jačanje ličnosti i njene otpornosti na stres i frustracije, rano otkrivanje Covid – 19 telesnih simptoma i brzo i adekvatno lečenje, sprečavajući posledice i smanjujući ekonomske posledice. Smatramo da je neophodno edukovati naše građane posebnim programima za unapređenje duševnog zdravlja i prevenciju duševnih poremećaja.

Ključne reči: duševno zdravlje, stres, strahovi, prevencija, Covid-19

PSIHOANALITIČKA PSIHOTERAPIJA ONLINE – PREDNOSTI I NEDOSTACI

dr Zvezdan Lekić

Klinika za psihijatriju-KCCG Podgorica

USMENO SAOPŠTENJE

Doba korone je dovelo do zakonski uređene tzv. fizičke distance, praćene drakonskim kaznama za kršenje iste, te nemogućnosti da se psihoanalitička psihoterapija radi u uredu, licem u lice sa pacijentom. Ostaviti pacijenta bez pomoći, u sred procesa, što ne može biti etično ili se preseliti na teren virtuelnog i nastaviti terapiju online, je bila jedna od prvih dilema, pred kojom su se našli terapeuti. Kako se pacijent ne može liječiti in absentia (Frojd), jedini način da se nastavi liječenje je preko online platforme, preseliti se iz ureda u virtuelnu realnost. Prednost online platformi je što nam je pacijent dostupan i kada ode daleko, kad zbog raznih uzroka ne može da izađe iz svog doma etc., ali tu vrebaju i razni nedostaci.

U ovom radu se razmatraju i uticaji na seting, djelovanju virtuelne realnosti na otpore, kao i na srce psihoanalitičke psihoterapije, transferno-kontratransferne reakcije, koje su izvor informacija i sredstvo liječenja i kakve sve opasnosti mogu proisteći iz terapije, kada se uvede u carstvo virtuelnog.

Ključne reči: psihoanalitička psihoterapija, online, prednosti, nedostaci, transfer, kontratransfer

PSIHOTERAPIJA I ČOVEČNOST – DA LI ĆE TAJ ODNOS BITI DOVEDEN U PITANJE U 21. VEKU?

Željko Vilotijević, Radmila Turalić, Matej Vilotijević

SBPB „Dr Slavoljub Bakalović“ - Vršac

USMENO SAOPŠTENJE

„Ne postoji ni jedan poziv koji bi se mogao tako visoko oceniti kao lekarski. Najviše duhovno obrazovanje nekog lekara još nije dosegnuto ako on poznaje najbolje i najnovije metode i ume da donosi trenutne zaključke kako da deluje na uzroke“ već mora „posedovati rečitost kojom će se prilagoditi svakoj ličnosti i kojom će njeno srce iz nedara izvući“, „muževnost koja će oterati malodušnost – crvotočinu bolesnika“, „gipkost diplomate“ u kontaktu sa onima kojima treba da pomogne, „prefinjenost policijskog službenika i advokata da razume tajne nečije duše, a da ih ne oda – ukratko – dobar lekar treba da ima veštinu i prednost svih ostalih zanimanja“ da bi bio „u stanju da bude dobročinitelj“... (F.Niče). Koliko tek to važi za psihoterapiju ! Međutim, da li će 21.vek dozvoliti da Niče bude u pravu po ovom pitanju? Centralni činilac u psihoterapiji je odnos uzajamnog poverenja i pozitivnog očekivanja koji se razvija između terapeuta i pacijenta i interakcija između njih u specifičnim okolnostima ili terapijskoj situaciji. (Lj.Erić). Počev od hipnoze sibirskih šamana i egipatsko-mesopotamsko-hebrejske demonologije i veštine tumačenja snova, preko starogrčkog razvoja racionalnosti u razumevanju ljudske duše, shvatanja čoveka sv. Avgustina i Paracelzusa, do modernih vremena racionalizma/empirizma sa pojavom Frojda, Junga, Adlera i drugih talentovanih istraživača ljudske psihe – uvek je psihoterapija podrazumevala međusobni odnos dva, ili više, ljudskih bića. Međutim, danas vrlo uticajni transhumanistički pokret promovise ideju transformacije i „unapređenja“ ljudskog stanja putem sinteze čoveka i savremene teh-

nologije. Ideolog ovog pravca J.N. Harari tvrdi da „trebamo prestati da sebe vidimo kao misteriozne duše već, zahvaljujući snazi savremenih kompjutera, bazama podataka i veštačkoj inteligenciji - više kao hakovane životinje.“ Tvrdi da će nas savremena tehnologija bolje poznavati od nas samih. Da li je to moguće i ko će onda, u budućnosti, obavljati ulogu psihoterapeuta: čovek ili kompjuter velikih mogućnosti poput HAL-9000 iz „Odiseje u svemiru 2001“ A.Klarka ?

Ključne reči: psihoterapija, transhumanizam, duša, racionalnost, empatija, kreativnost

ASERTIVNI TRENING – TRENING ZA ČOVEČNOST

Žilijeta Krivokapić

USMENO SAOPŠTENJE

Komunikacija je aktivan proces razmene informacija i ideja, koji se odvija kroz razumevanje i izražavanje. Aktuelna dešavanja u svetu nameću pitanja slobode mišljenja, kao i spremnosti da se kažu, čuju i uvažavaju suprotni stavovi i pozicije. Komunikacione veštine su moćno oružje u borbi za dostojanstvo pojedinca i boljitak zajednice. Asertivnost se odnosi na komunikacioni stil u kojem se brane svoja prava, slobodno izražavaju misli i ideje, uz razmišljanje o drugima i uvažavanje njihovih potreba. Kada se osoba ponaša asertivno, ona razmišlja o onome šta je dobro za nju, ali takvu slobodu priznaje i sagovorniku. Asertivnost se od četrdesetih godina prošlog veka proučava i primenjuje u kliničkoj praksi. Danas se ova psihoterapijska tehnika koristi i u širem krugu rada sa ljudima. Akcenat se stavlja na jednakost u odnosima, efikasniji pristup u kontroli besa, uslove u kojima treba

pokazati asertivnost, veću osetljivost za potrebe drugih, uz uvažavanje različitih kultura, stilova življenja i vrednosnih sistema. Program obuke ove komunikacione veštine naziva se Asertivni trening. Autor prezentuje osnovne principe asertivne komunikacije, model asertivnog treninga i ukazuje na važnost komunikacije, posebno asertivnosti, za humanije odnose među ljudima, odnosno čovečnost.

Poster

PSIHOTERAPEUT KAO EMPATIČKI SLUŠALAC U VREMENIMA IZGUBLJENE ČOVEČNOSTI

Katarina Arizanović Milošević

Antropološki kolaži

POSTER

Svi smo svesni gubitka načela čovečnosti, povećanja bezosećajnosti među ljudima i neprihvatanja različitosti. Agresija je nešto što povezuje današnji svet. Neminovno se postavlja pitanje kako živeti u "svetu bez ljudi"? Kako biti sam, a znamo da nam je za ispunjen život potreban "drugi"? Poznato nam je da centralni značaj empatija dobija tek sa razvojem Self psihologije Hajnca Kohuta i njegovih sledbenika. Otvara se pitanje može li psihoterapeut kao značajni drugi da pomogne pojedincu da se snadje u današnjem svetu? Može li psihoterapeut kao empatički slušalac i neko ko se mentalno stavlja u poziciju klijenta, da pomogne klijentu da kroz zajedničko "ronjenje" kroz unutrašnji svet klijenta, prevaziđe krizu današnjeg manipulativnog i amoralnog sveta? Današnji svet stavlja još jedan teret na pleća psihoterapeuta – biti tu za drugog ne samo na putu razrešavanja ličnih unutrašnjih konflikata, nego i kao podrška za prevazilaženje globalne okrutnosti i otudjenja.

Ključne reči: empatija, čovečnost, otudjenje

Prikaz knjige

ADOLESCENCIJA – METAMORFOZA TELA I PSIHE

Dukanac Vesna. Adolescencija - metamorfoza tela i psihe. Beograd:
Visoka škola socijalnog rada; 2022

O knjizi govore:

- prof. dr Jasna Veljković, Fakultet političkih nauka Beogradskog Univerziteta
- prof. dr Milorad Đurić, Visoka škola socijalnog rada

PSIHODINAMSKA PSIHOTERAPIJA U PRAKSI

Zoran Antić, Gordana Tasić, Jelena Mitić

CRPP Niš, Ordinacija "Neurorelax" – Niš

Specijalna bolnica za psihijatrijske bolesti "Gornja Toponica", Gornja Toponica

Nacionalni centar za seksualno i reproduktivno zdravlje – Beograd (Odsek Niš)

Prikazujemo knjigu u kojoj smo opisivali vodeće intervencije u psihodinamskoj psihoterapiji. Nastojali smo da edukantima psihoterapije približimo metodologiju rešavanja situacija po tipu "šta da radite, kada ne znate šta da radite", na osnovu ličnih iskustava. U knjizi opisujemo medjusobne odnose intervencija i nastojimo da unapredimo epistemološki kontratransfer terapeuta. Algoritmom interpretacija i definisanjem naturalnog jezika seanse i metajezika teorije, umanjujemo mogućnost konfuzije terapeuta, odnosno, pomažemo preciznije adresiranje postojeće psihodinamike. U poglavlju koje je posvećeno praktičnom tretmanu posebnih stanja, prikazujemo, na najkraći način, rad sa neurotičnim osobama, ličnostima sa graničnom organizacijom, psihotičnim osobama, suicidalnima i drugim češćim stanjima. Ističemo da je značajno ukidanje predrasuda o mogućnostima primene psihoterapije, ne samo u društvu uopšte, već posebno u zajednicama profesionalaca. Učinjena su razvojna i dijagnostička razgraničenja određenih simptoma - formacija. U poglavlju "Trauma i reparacija", opisujemo psihodinamiku reparacionih procesa. U poglavlju "Teorija promene" prikazujemo najvažnije segmente realizovanja psihoterapijskih ciljeva. Princip implikativnosti smatramo osnovom koja rasvetljava i povezuje najrazličitije materijale i fenomene psihoterapije, a definisanje struktura, funkcija i relacija u univerzumu psihoterapijske prakse, omogućuje nam jasno mišljenje i operativno snalaženje u složenim pojavama kojima se bavimo.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

615.851(048.3)

КОНГРЕС психотерапеута Србије (12 ; 2022)

Zbornik rezimea [Elektronski izvor] / 12. kongres psihoterapeuta
Srbije [sa temom] "Psihoterapija i čovečnost", [održan onlajn], 27-
30. oktobra 2022 ; [urednik Zoran Milivojević]. - Beograd : Savez
društava psihoterapeuta Srbije ; Novi Sad : Psihopolis institut, 2022

Način pristupa (URL): <http://savezpsihoterapeuta.org>. - Opis
zasnovan na stanju na dan 25.10.2022. - Nasl. sa naslovnog ekrana.

ISBN 978-86-6423-092-6

а) Психотерапија - Апстракт

COBISS.SR-ID 78409737